

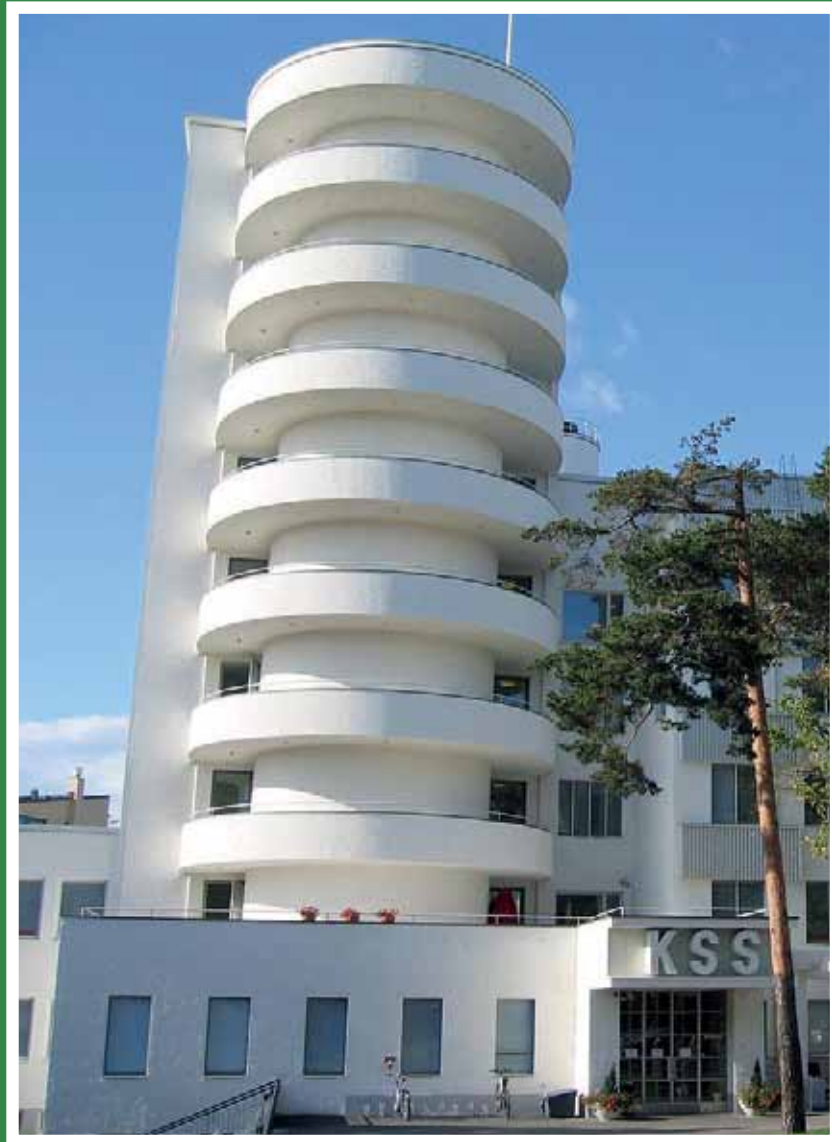

PAROLE

Jääkäripataljoona 27.n perinneyhdistyksen jäsenlehti

Kesäkuu 2017 • nro 2 (330) • 86. vsk

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ

100-vuotias sotilasvala Liepajassa

Jääkäriliikkeen kanssa samanaikaisesti täyttää hyvin moni muukin asia 100 vuotta. Näin esimerkiksi sotilasvala. Suomalainen sotilasvala vannottiin ensimmäisen kerran 13. helmikuuta 1918 Latviassa, Liepajan Trinitatis-kirkossa. Vala vannottiin vain hetki aikaisemmin vihitylle jääkärilipulle.

Lipunvihkimispuheen ja valasaarnan pitänyt pataljoonan sotilaspapin tehtävää hoitanut jääkäri Hannes Anttila lienee käyttänyt mallina saksalaista kaavaa mallina suomalaiselle sotilasvalalle, jonka jääkärit vannovat: Minä vannon ja vakuutan Jumalan ja pyhän evankeliuminsa kautta olevani uskollinen tälle lipulle ja uskollisesti palvelevani Suomen laillista hallitusta.

Kaava on lyhyt ja pelkistetty verrattuna vielä saman vuoden aikana hyväksytyyn ”viralliseen” sotilasvalaan, jonka sittemmin ovat vannoneet sadat tuhannet suomalaiset miehet ja nykyään vielä jotkut sadat naisetkin. Valan kaava on edelleen käytännössä sama kuin vuonna 1918.

Ensi vuoden 100-vuosijuhlien osana järjestetään 13. helmikuuta Liepajan kirkossa jääkärivalan 100-vuotisjuhla. Kirkkokin on käytännössä samassa asussa kuin silloin kun jääkärit valansa vannovat.

Sen vuoksi virisi ajatus, että 100-vuotismuistojuhlan osana voisi olla sotilasvalan vannominen. Jokaisesta jääkäriperinnettä kantavasta joukko-osastosta tulisi muutama

varusmies ja vannoksi sotilasvalansa samalla paikalla kuin jääkärit tasan 100 vuotta sitten Liepajan Trinitatis-kirkossa.

Sadan vuoden takainen jääkäreiden sotilasvala ei tietenkään tapahtunut tämän päivän varusmiesten palvelukseen astumispäivien mukaisesti. Mutta ihmeellistä kyllä, nämä kaksi aikataulua sattuvat yksiin: Tammikuun saapumiserä vannoo joka tapauksessa valansa helmikuun alussa. Eli silloin varusmiehet olisivat koulutuksen puolesta ”valmiit” vannomaan sotilasvalansa vaikka Liepajassa

Näin ei kuitenkaan taida tapahtua. Sotaväellä on tietysti omat syynsä ja perusteensa, ettei hanke voi toteutua.

Kysymys on kuitenkin vain pienestä joukosta varusmiehiä, joita järjestely koskisi. Voi vain toivoa, että puolustusvoimien johdossa vielä harkittaisiin asiaa.

Suomalaisten varusmiesten sotilasvala Liepajan Trinitatis-kirkossa olisi upea tapa juhlia 100-vuotiasta jääkäriliikettä. Ja myös Suomen 100-vuotista itsenäisyyttä, jonka saavuttamisessa ja säilyttämisessä jääkäreillä on ollut ratkaiseva suuri merkitys.

Jukka Knuuti

Etukannen kuva: Tilkka eli Keskussotilassairaala 1 oli vuosikymmeniä suomalaisen sotilaslääkinnän symboli. Kun sotaväki luopui omista sairaaloista 2005, tuli Tilkasta hoivakoti. Lue lisää suomalaisesta sotilaslääkinnästä sivuilta 34–35.

Olemme huikean tarinan äärellä

Uusittu Jääkärimuseo avattiin

Olemme Suomen vapauden ja kansallisuuden huikean tarinan äärellä, sanoi puolustusministeri **Jussi Niinistö**. On ollut hieno huomata, että jääkärien muiston juhliminen ja esilläolo on entisestään vahvistunut, sanoi jääkärisäätiön puheenjohtaja **Jukka Pennanen**. Mm. näillä sanoilla juhlistettiin uudistetun Suomen Jääkärimuseon perusnäyttelyn avajaisia Korttesjärvellä 22. huhtikuuta.

Puolustusministeri Niinistö muistutti, että jääkäreiden merkitys isänmaallemme on moninainen. Jääkärit olivat avainasemissa niin vapaussodassa kuin vapauskamppailumme

jatkosodassa toisessa maailmansodassa. Vaikka näitä asioita erottaa kaksi vuosikymmentä, muodostavat ne kansakunnalle kokonaisuuden, jossa se kamppaili vapautensa puolesta. Tulevaisuudessa näitä asioita tarkasteltaessa, vapaus-, talvi- ja jatkosota nähdään yhä enemmän yhtenä kokonaisuutena.

Jääkäreillä oli vaikutus siihen, miten puolustusvoimia kehitettiin ennen toista maailmansotaa. Leimallista oli aktiivisuuden henki – määrällisesti alivoimainen ei voi jäädä odottamaan tappamistaan, vaan sen on hakeuduttava aloitteellisuuteen. Tämä näkyy

puolustusvoimissa muun muassa mottitaktiikan kehittämisenä, totesi Niinistö.

Jääkäriperinteiden osalta on olemassa selkeitä maantieteellisiä alueita ja paikkoja, joihin jääkärien historia kiinnittyy ja joissa jääkärihenki elää ja voi edelleenkin hyvin, totesi tervehdyksessään Jukka Pennanen

Täällä Kauhavan Korttesjärvellä nyt uudistettuna avattava Suomen Jääkärimuseo on tässä joukossa ainutlaatuinen ja museo korostaa samalla alueen keskeistä merkitystä jääkäriliikkeessä.

Jatkuu ▶

Avajaiset voivat alkaa. Eturivissä oikealta Kauhavan kaupunginjohtaja Markku Lumio, puolustusministeri Jussi Niinistö, Jääkärisäätiön puheenjohtaja Jukka Pennanen, rouva Sirkka Pennanen. Toisella rivillä oikealta perinneyhdistyksen puheenjohtaja Pertti Laatikainen ja Kauhavan kaupunginhallituksen puheenjohtaja Heikki Hakala.

Jatkuu ►

Toinen kotimaamme tärkeä jääkäripaikkakunta on Helsinki, jossa Jääkäri-liike syksyllä 1914 perustettiin ja josta vapaaehtoisten värväys johdettiin. Jääkärien muiston kannalta arvokkain kohde Helsingissä, Pohjois-Pohjalaisen osakunnan kassahuone liittyi sekin Pohjanmaahan. Kolmantena keskeisenä paikkakuntana on Vaasa, jossa vajaan vuoden päästä saamme juhlaa jääkärien kotiinpaluun 100-vuotisjuhlallisuuksia. Myös lukuisat etappitoimintaan liittyvät merkkipaikat sijaitsevat Pohjanmaalla. Täällä Pohjanmaalla on jääkärihenkisten hyvä elää ja olla ja meidän ulkopuolaisien tulla.

Suomen ulkopuolella merkittäviä kohteita löytyy Latviasta useammaltakin paikkakunnalta ja on ollut hienoa huomata, kuinka jääkäreistä on sielläkin tullut osa yhteistä eurooppalaista historiaa ja perintöä. Saksassa jääkäriperinteet keskittyvät Hohenlockstedtiin, josta saksalaiset vieraammekin ovat saapuneet. Hohenlockstedtin, entisen Lockstedtin Lagerin vesitornin juurella pumppuhuoneessa sijaitsee tavallaan toinen Jääkärimuseo kunnan kotiseutumuseon yhteydessä, jossa myös useampi

tuhat suomalaista on viimeisen 15 vuoden aikana vierailut.

On ollut hienoa huomata, että viimeisten vuosien aikana kaikilla mainitsemillani kohteilla on jääkärien muiston juhliminen ja esilläolo entisestään vahvistunut. Tähän on toki vaikuttanut 100-vuotisjuhlit, mutta suurin merkitys on ollut yk-

sittäisillä henkilöillä, jotka ovat työn tehneet ja panoksensa antaneet. Tässä haluan erityisesti mainita herra puolustusministerin, joka on osoittanut suurta kiinnostusta olla mukana jääkärihistorian eri tilaisuuksissa niin täällä kotimaassa kuin Saksassa ja Latviassakin. Toiseksi haluan tuoda esille museoiden johtajat Suomessa

Jääkärisäätiön puheenjohtaja Jukka Pennanen ja varapuheenjohtaja Peter Fagerhäls välissään eversti Jouko Jokisalo kehuvat kilpaa museon uutta ilmettä.

Paras tapa vaalia jääkäreiden perintöä on ylläpitää edellytyksiä vapaan ja itsenäisen Suomen tarinan jatkuvuudelle, sanoi puolustusministeri Jussi Niinistö.

Jääkärimuseo Kortesjärvellä korostaa alueen merkitystä jääkärihistoriassa, sanoi Jukka Pennanen.

Kauhavan kaupunginjohtaja Markku Lumio sai jääkärien perinneliikkeen kiitokset museosta.

ja Saksassa museointendentti **Hanna Rieck-Takalan** ja puheenjohtaja **Achim Jabuschin** sekä molempien kuntien johtajat pormestari **Jürgen Kirstenin** ja kaupunginjohtaja **Markku Lumion**.

Jääkärien muiston säilyttäminen totuudenmukaisena, elävänä ja kiinnostavana on meidän kaikkien velvollisuus. Täällä Kauhavalla ja tässä uudistetussa Jääkärimuseossa se on onnistunut erinomaisesti. Kiitos siitä kauhavalaiset, että olette panostaneet tähän museoon, sanoi Pennanen.

Uudistetun näyttelyn avajaisiin osallistui myös Hohenlockstedtin kulttuuri- ja museoyhdistyksen edustajia.

TEKSTI: **Marita Mattila**

KUVAT: **Jorma Ingatius**

Museointendentti Hanna Rieck-Takala ja museon uudistamista kuratoinut Anne-Maj Salin ovat tyytyväisiä työnsä tulokseen.

Nyt Jääkärimuseoon mennään talon etuovesta. Ennen piti kiertää takapihan kautta. Bussi on juuri purkanut lastin museovieraita.

Jatkuu ►

1995 avattu jääkärimuseo sai audiovisuaaliseen ilmeen

1995 avattu Suomen jääkärimuseo on Suomen ainoa jääkäriilikkeeseen ja siten keskeisesti Suomen itsenäistymisen historian tapahtumiin keskittyvä museo.

Uusittu perusnäyttely keskittyy jääkäriilikkeeseen. Miten ja miksi? Koska ja kuinka? Missä ja milloin? Valokuvien, haastattelujen ja videoiden sekä elokuvien avulla tutustutaan jääkäriilikkeen historiaan. Kaikki 1.897 jääkäriä ovat läsnä nimillään museon seinällä olevassa luettelossa. Tarkemmin tutustutaan muutamiin kymmeneen nuoriin urheisiin miehiin, heidän ajatuksiinsa ja kohtaloihinsa. Näyttelyssä hyödynnetään AV –tekniikkaa, jonka ansiosta mm. jääkäreiden aidot harjoitukset Lockstedtissa vuonna 1916 välittyvät museovieraille. Vaasalaisen rehtori Tauno Kuusimäen 1970-luvulla tekemissä haastatteluissa jääkäreinä olleet miehet muisteleva jännittäviä jääkärivuosiaan.

Nähtävillä on jääkäreiden päiväkirjoja kirjeitä ja kortteja. Dokument-

Jokainen jääkäri on paikalla museossa. Seinään on kirjattu kaikki 1897 nimeä.

teja, musiikkia ja laulunäytelmiä. Alkuperäisiä jääkäripukuja, jääkäripasseja, rahoja, konekivääri ja muita aseita – sirpaleita, kunniamerkkejä ja jääkäreiden tunnustuslaattoja – aitoa jääkäreitten esineistöä.

Museossa on myös tilauskahvila.

Kun jääkärimuseoon tultiin ennen Korttesjärven kunnantalon takapihalta, on museo nyt talon ”isäntä” ja sisälle tullaan rakennuksen pääovesta raitin puolelta,

JP27:n facebook-sivun tykkääjämäärä ylitti 6000

Perinneyhdistyksen facebookin tykkääjien määrä ylitti 20. toukokuuta 6000 ja luku jatkoi ripeätä kasvuaan sen jälkeen. Noin kolme ja puoli vuotta käytössä olleesta facebookista on tullut merkittävin väline jääkäriperinteeseen liittyvän tiedon jakamisessa. Jokaista päivitystä käy katsomassa yleensä noin 7000-9000 katsojaa.

Saksan suunnitelmat jääkärien käytöstä muuttuivat

Geopoliittinen teoria petti, mutta silti Suomi vapautui

Jääkärit historian pelinappuloina ja pelaajina oli 20. jääkäriseminaarin teemana 23.huhtikuuta Korttesjärvellä. Jääkäri liikkeen perustajat rakensivat Suomen itsenäisyyden saavuttamisen geopoliittisen teorettisoinnin varaan. Heidän arvionsa pettivät, mutta silti Suomi vapautui. Saksan suunnitelma jääkärien käytöstä Suomessa muuttui useaan kertaan sotatapahtumien edistyessä. Suomalaisia lähti paitsi jääkäreiksi Saksaan myös 700 Venäjälle. Heistä kuitenkin jotkut siirtyivät myöhemmin jääkärikoulutukseen. Tällaisia tietoja saatiin seminaarin esitelmissä. Seminaarin perinteiden mukaisesti käytiin aamulla messussa Korttesjärven kirkossa, mistä lähetettiin seppel-partio jääkärimuistomerkillä. Päivän mittaan käytiin myös tutustumassa edellisenä päivänä uusittuna avattuun Jääkärimuseoon.

Ei mikä tahansa täytekakku, jota Johanna Taivainen kantoi tarjolle kahvituolla. Korttesjärvellä osataan.

JÄÄKÄRISEMINAARIN TEKSTI: **Jukka Knuuti**
JÄÄKÄRISEMINAARIN KUVAT: **Jorma Ignatius**

Jatkuu ▶

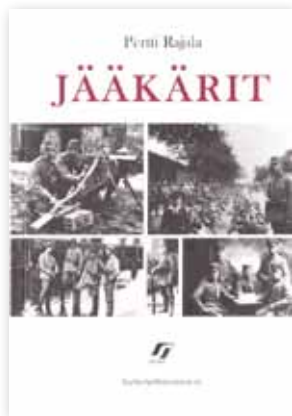
Kun jääkäriseminaarissa ollaan, saa katsoa mihin pääsee istumaan. Toki liikuntatalon salista paikka löytyi, kun tarkkaan etsi.

Jääkärimarssin, muistoja Pohjolasta ja muun asiaan kuuluvan musiikin esitti Suupohjan puhallinorkesteri kapellimestari Sami Salmivuoren johdolla.

Selkokirja jääkäreistä

Seminaarin yhteydessä julkaistiin Pertti Rajalan selkokirja ”Jääkärit”. Rajalan mukaan selkokielelle on ominaista lyhyet lauseet ja tuttu sanasto sekä asioiden selkeä kuvaus. 112-sivuinen kirja on kuvitettu ja käy aluksi läpi Suomen historiaa jääkäri liikkeen taustaksi. Jääkäri liike tulee kuvattua alusta loppuun saakka. Pohjanmaalaista paikallisväriä kirjalle antavat lainaukset sikäläisten jääkäreiden kirjeistä ja kertomuksista. Kirja käy tarvittaessa jääkäritietouden peruskurssista muillekin kuin oppimisvaikeuksista kärsivälle.

Jääkäriin äitee

Jääkäriin äitee – näytelmä kertoo kuvitteellisesta pohjalaisesta leskiemännästä, lujatahtoisesta Maria eli Maija Viitaluomasta ja hänen kolmesta jääkäripojastaan ja muista perheenjäsenistään vuosina 1916-18. Näytelmän käsikirjoitus on kirjailija Kirsti Mannisen käsialaa. Jääkäriin äitee- näytelmän ensi-ilta on 18.11.2017 Korttesjärven Ylikylän nuorisoseuralla.

Ote saksalaisesta ohjesäännöstä

Kohti vihollista maksoi mitä maksoi

Hyökkäys oli preussilaisessa taktiikassa kaikki kaikessa. Vain kova koulutus ja tiukka kuri takaa tuloksen. Näin kuvasi Jukka Pennanen jääkäreiden saamaa preussilaista koulutusta

Jääkärikoulutus käsitti neljä vaihetta: Ensin oli Pfdfinderkurssi, joka jatkui helmikuusta 1915 syyskuuhun 1915. Tätä seurasi Lockstedtin koulutusjoukkovaihe, joka käsitti 2–4 kuukauden peruskoulutuksen kasarmeilla ja harjoitusalueilla jatkuen rintamanläheisissä leireissä kesään 1916 asti, jolloin pataljoona siirtyi rintamalla. Neljäs vaihe oli rintamantakainen koulutusvaihe, joka tapahtui pääasiassa Libaussa.

Preussilainen koulutus perustui ”kuriin ja kasvatukseen” mikä tarkoitti ohjesääntöjen mukaisten taktisten muotojen sekä oman aseiden virtuoosimaista hallintaa sekä sotilaiden kasvattamista omatoimiseen ajatteluun ja toimintaan. Tavoitteena oli kouluttaa sotilashenkeä, jalkaväkityöväkettä ja varmistusta, taisteluasemien rakentamista, erilaisia tuhoamistöitä ja sissisodankäyntiä. Sulkeisjärjestystä vain vähimmäisessä määrin.

Jääkärimarssin sanoittaja, sotahistorioitsija ja tuleva jääkärieversti Heikki Nurmio kirjoitti Suomen Jääkärit – teoksen II osassa vuodelta 1920 seuraavasti kuvaillen jääkäreiden tuntemuksia keväällä 1917:

Ymmärrettiin, että jos mielittiin saada Suomen tuleva armeija järjestetyksi saksalaisen järjestelmän pohjalle, pelastaa se tulemasta muovailuksi venäläiseen tapaan, oli laadittava kaikki ohjesäännöt etukäteen valmiiksi, luotava varma pohja yhteisille suuntaviivoille. Todellisen, oikeamielisen saksalaisen sotilaskurin, järjestyksen ja useat koetellut saksalaiset sotilashyveet me tahdomme saada heti alusta alkaen juurtumaan Suomen armeijaan.”

Saksan strategiset perusteet suhteessa jääkäriin muuttuivat sodan

Vorwärts – koste es was wolle. Jukka Pennanen kertoi jääkärien saamasta preussilaisesta koulutuksesta.

kestäessä. Pfdfinder-kauden suppea koulutus tähtäsi kansannousuajatteluun. Myöhemmin saman vuoden kuluessa otettiin tavoitteeksi sotavalmissa pataljoona, mitä tarkoitusta var-

ten tarvittiin myös rintamapalvelua. Kun pohdittiin Suomeen tehtävän maihinnousun mahdollisuutta, olisi pataljoonan ollut osa hyökkäysjoukkoa pohjoiseen. Ja viimeksi ajateltiin jääkäreitä koulutettavan Suomen armeijan kaaderiksi.

Jääkäripataljoona oli kaikkea muuta kuin ”tasalaatuinen” yksikkö. Palvelusajat olivat hyvin yksilöllisiä riippuen siitä, koska mies oli saapunut Lockstedtiin, mikä saattoi tapahtua helmikuun 1915 ja vuoden 1917 lopun välillä. Toisaalta jääkäri saattoi olla komennettuna muihin tehtäviin, kuten värväriksi Suomeen. Otetaan esimerkiksi kolmen kenraalin koulutusajat pataljoonassa. **Erich Heinrichs** oli aloittanut palveluksen 25. helmikuuta koulutuksen alkaessa ja hänen koulutuksensa kesti tasan kolme vuotta. **Ruben Lagus** sai koulutusta kaksi vuotta ja neljä kuukautta. Lyhin oli **Paavo Talvelan** koulutusajaksi, tasan yksi vuosi.

Suomi katkoo kahleitaan tässä Jukka Pennanen esitelmän karttakuvassa vuodelta 1914.

Aktivistien teoriapohja petti, mutta silti tavoite toteutui

Venäjistä irtautumista ajamaan lähteneet aktivistit perustivat toimintansa ruotsalaisen Rudolf Kjellénin teoriaan Saksan voitosta maailmansodassa. Tosin kävi, mutta tavoiteltu päämäärä saavutettiin, sanoi professori Timo Soikkanen esitelmässään ”Jääkäri liikkeen perustajien geopolittisesta ajattelusta.

Ryhmä, joka käynnisti ja lanseerasi ajatuksen aseellisesta kouluttautumisesta ulkomailla oli pieni, teoreettiseen ajatteluun taipuvainen ja salaliittolaisuuteen valmis. Siihen kuului, mm.: **P. H. Normén, Kai Donner, Walter Horn, Bertel Paulig, Yrjö Ruuth, J. W. Snellman, E. Järnström, Isak Alfthan ja G. A. Gripenberg.**

He olivat seurannet jo pitkään kansainvälistä politiikka. Kun maailmansota puhkesi elokuussa 1914, oli suuri yleisö huolissaan. Ylioppilasaktivistit eivät! Päinvastoin!

Ylioppilasaktivistien pienelle piirille kyse oli teorian toteutumisesta, joka tarjosi heidän toiminnalleen puitteet ja edellytykset jatkossa. Heidän

Rudolf Kjellén kirjoitti, että on menossa Venäjän toinen Suomen valloitus.

Asko Kilpisellä (vas.) ja Timo Soikkasella riitti keskusteltavaa jääkäri liikkeen perustajien geopolittisesta ajattelusta.

ajattelunsa ja ”laskemisensa” takana oli teoria Kjelléniläinen geopolitiikka

Vuonna 1905 ruotsalainen Kjellén oli julkaissut ensimmäisen osan teoksesta Suurvallat. Teossarja tarkasteli suurvaltojen toimintojen lainalaisuuksia: niiden syntyä, kasvua ja kuolemaa sekä keskinäistä taistelua olemassaolosta.

Kjellénin teorialiikkeen teoreettisista syistä suomalaisia kiinnostavia: esittelihän hän laajasti kahden Suomen kannalta keskeisen suurvallan, Saksan ja Venäjän, sisäistä ja ulkoista kehitystä ja voimaa. Vuonna 1913 Kjellén julkaisi vielä erillisen pamfletin Den ryska faran, joka sisälsi hänen kirjoittamiaan lehtiartikkeleita sekä otteita Suurvallat -teossarjasta

Venäjää käsitellessään Kjellén uhraisi tilaa myös Suomelle. Hän satoi Suomen perustuslaillisen aseman (autonomian) murtamisen osaksi Venäjän sotilaspoliittisessa strategiassa tapahtunutta painopisteen muutosta.

Ulkoisia todisteita olivat hänen mielestään strategisesti merkittävän Pietarin ja Vaasan välisen rautatieyhteyden rakentaminen, suomalaisen luotsilaitoksen venäläistäminen sekä venäläisen sotaväen lisääminen Suomessa ja uusien tukikohtien perustaminen. Meneillään oli ”Suomen toinen valloittaminen”, Kjellen tulkitsi.

Kjellen ennusti Saksan voittavan suuressa sodassa

Saksasta Kjellén totesi, että se on pakotettu valintaan: noustakseen Euroopan johtavaksi suurvallaksi oli sen lähitulevaisuudessa pakko murtaa vastustajien ympärilleen takoma saartorengas tai tyytyä keskisuuren valtion rooliin. Saksa oli syntynyt ”raudalla ja verellä”, ja Kjellenin mielestä se näytti olevan myös sen ainoa keino päästä eteenpäin. Eurooppa seisoi Kjellénin mukaan ennen näkemättömän suursodan kynnyksellä.

Suomalaisten kannalta mielenkiintoisinta lienee sittenkin ollut Kjellénin analyysi pikkuvaltioiden mahdollisuuksista Euroopassa. Vastoin aikakauden yleisiä näkemyksiä hän painotti, että pikkuvaltiomuodostus jatkuisi Euroopassa.

Analysoidessaan pikkuvaltioiden syntyprosessia Kjellén viittasi siihen suomalaistenkin kannalta merkittävään seikkaan, että pikkuvaltioiden syntymä oli yleensä tapahtunut kahdessa vaiheessa: ensin oli saavutettu autonomia, sitten itsenäisyys!!

Suomen lukeva yleisö tunsi Kjellénin Suurvallat-sarjan osittain; ilmestyipä siitä pieni osa suomeksi-kin. Niinpä jääkäriiliikkeen synnyn

kannalta kaksi keskeisintä nuorta maisteria, Yrjö Ruutu ja P. H. Norrmén suosittelivat julkisuudessaakin tutustumista Kjelléniin.

Kjellénin geopolitiikka tarjosi nuorille ylioppilasaktiiviteille uuden ja dynaamisen tarkastelu- ja toimintamallin. Se näytti selittävän ja ennustavan kansainvälispoliittista kehitystä ja antavan parhaat ratkaisut Suomen tilanteeseen. Autonomia oli ollut vain ensimmäinen askel ja sitä seurasi nyt itsenäistyminen. Oli mahdollista laskea ja tehdä objektiivinen päätös kapinaan nousemisesta. Nuoret ylioppilasaktiivistit tekivät ”tieteellisesti lasketun päätöksen” kapinan tielle lähtemisestä.

Maailmansodan alussa ylioppilasaktiivistien laskelmat näyttivät toimivan. Mutta kun sota venyi, kaikki muuttui. Mutta päätös oli tehty ja oli lähdetty kapinan tielle.

Toisin kuin Kjellén oli päätelty ja ylioppilaat uskoneet, päättyi maailmansota päättyi Saksan tappioon. Mutta ylioppilasaktiivistien kapinaan nouseminen oli onnistunut ja Suomi itsenäistynyt.

TEKSTI: **Timo Soikkanen**

700 suomalaista värväytyi Venäjän armeijaan

Kun sota alkoi, syntyi Suomessa merkittävä lojalisuuden puuska, kun tuli esille mahdollinen Saksan maihinnousuun. Vielä oli muistissa Krimin sota ja sen yhteydessä Ranskan ja Englannin laivastojen kesällä 1854 aiheuttamat hävitykset. Ajateltiin saman toistuvan, jos saksalaiset saapuvat Suomeen. Näin sanoi filosofian tohtori **Tuomas Hoppu** esitelmässään ”Maailmansodan vapaaehtoisia Saksaan ja Venäjälle”.

Oli kysymys myös taktisesta lojalisuudesta. Uskottiin, että lojalisuus tsaria kohtaan toisi Suomelle takaisin sortokausien yhteydessä menetetyn oikeudet. Tämä lojalisuus kuitenkin hiipui pian, kun tsaarinvallan pakkotoimet vain jatkuivat.

Sodan alussa vallitsi suuri innostus lähteä sotaan. Keisari antoi ”luvan” suomalaisten ottamisesta Venäjän sotaväkeen ja tämän keisarin julistuksen jälkeen koettiin vapaaehtoisuuden lyhyt korkeusuhdanne.

Kaikkiaan ilmoitettiin Venäjän armeijaan noin 1100 miestä. Heistä

Venäjälle vapaaehtoisina lähteneistä osallistui punaiselle puolelle 120 miestä ja valkoisten 110, kertoi Tuomas Hoppu.

noin 700 värväytyi ja lopulta noin 650 palveli emämaan joukoissa. Heistä yli 500 oli työläistäustaista rivimiestä ja 130 sotaopistoon pääsystä sivistyneistön edustajaa. Lisäksi

joukossa oli puolenkymmentä vanhaa upseeria sekä joitain lääkäreitä, joista on aina sodassa tarvetta.

Palveluksen astuneiden motiivit eivät olleet välttämättä kovin yleviä. Sotamieheksi lähdettiin, kun sodan alkaminen oli aiheuttanut työttömyyttä. Ja lisäksi uskottiin, ettei sota kauaa kestä. Oli mukana myös seikkailunhalua, päästä suuren Venäjän armeijan mukana näkemään vähän maailmaa. Päälystökoulutukseen päässeiden mielissä kajasti sodan aikana pikavauhtia luotavissa oleva upseerinura.

Venäjällä koulutettu Svinhufvudin lentäjänä

90 prosenttia suomalaisista palveli jalkaväessä, ja heistä puolet valiojoukoissa, kaartinyksiköissä. Ratsumäessä palveli noin 30 upseeriksi koulutettavaa. Tykistöön ja laivastoon pääsyä rajoitti yleensä puuttuva venäjän kielen taito. Yksittäisiä miehiä

Jatkuu ▶

Jatkuu ►

palveli pioneereina, autonkuljettajina, välskäreinä ja torvensoittajina. Pääsipa lentäjä/tähystäjäkoulutukseenkin kolme miestä. Yksi heistä oli se lentäjä, jonka oli määrä lennättää senaatin puheenjohtaja (pääministeri) P.E. Svinhufvud punaisten hallitsemasta Helsingistä Vaasaan. Lähtö ei onnistunut lentokoneen saatua moottorivian, joka kuitenkin päättyi onnelliseen laskeutumiseen. Senaatin puheenjohtajan matkasta Vaasaan tulikin pitkä. Hänet vietiin jäänmurtajalla Tallinnaan, ja sieltä monien vaikeuksien kautta Berliiniin, mistä hän palasi Ruotsin kautta Vaasaan.

Erityisesti ”tykinruoksi” puutteellisesti koulutettujen jalkaväkimiesten tappiot nousivat korkeiksi: joka kolmas kaatui. Kaikkiaan suomalaisten tappiot olivat noin kolmannes. Rivi-

miesten tappioita nosti se, että he joutuivat rintamalle heti sodan alussa taistelujen ollessa kiivaimmillaan. Kun muut tulivat joukkoihin koulutuksesta, olivat kiivaimmat taistelut jo käyty.

Sekä Saksaan että Venäjälle lähteneiden motiiveissa oli isänmaallisia piirteitä sekä kiinnostusta sotilaan ammattia kohtaan. Sekä Saksan että Venäjän armeijat olivat ylioppilaiden ja työläisten sotajoukkoja. Jääkäriksi lähteneiden koulutustaso oli kuitenkin korkeampi, sillä heistä 14,2 prosenttia oli ylioppilaita kuin Venäjällä menneissä 9,2 prosenttia.

Ainakin 34 tulevaa jääkäriä oli ilmaissut halunsa lähteä Venäjän väkeen ja 11 heistä ehti myös palvella Ttaarin sotaväessä. Käydessään kotilomalla Suomessa he sitten vaihtoivat leiriä. Tunnetuimmat heistä olivat **Woldemar Oinonen** sekä **Viljo Kauppila**.

Vallin veljekset

Yksi Venäjälle lähteneistä oli Simo Valli. Kun hän palasi Suomeen, oli punaisten ja valkoisten sota jo alkanut ja hän jäi punaisten puolella. Koulutusta saaneena hänet komennettiin hänet punakaartiin. Velipoika Jussi oli Pohjamaalla valkoisen armeijan riveissä. Kun hän kuuli, että velipoika on punakaartissa, oli hän todennut, että jos vastakkain joudutaan, niin kyllä hän velipojan ampuu.

Sota päättyi, eivätkä veljekset kohdanneet. Keväällä poikien äiti kertoi Jussille, että Simo on kuolemassa nälkään vankileirillä Tampereella. Jussi lupasi, että hän hakee velipojan kotiin. Niin hän tekikin. Löysi Simon heikossa kunnossa, sai hänet ulos leiriltä ja kantoi heikossa kunnossa olleen veljen selässään junalle ja niin palattiin yhdessä kotiin.

Uusi painos jääkärien elämäntyöstä

Jääkärien elämäntyö – Itsenäisyyden puolesta-kirja on ehtinyt kolmanteen painokseen. Kirja julkaistiin 2004 samaan aikaan, kun Klapkalnciemsissa, Latviassa, paljastettiin neuvostoaikana hävitetyin jääkärimuistomerkin tilalle pystytetty uusi monumentti. Tästä johtuen kirjan ensimmäiset kappaleet olivat latviankielisiä.

Kirjasta tarvitaan uusi painos, koska on tarvetta saada kirjoja käyttöön juhlista lähemmäksi Suomen itsenäisyyden ja jääkärien kotiinpaluun 100-vuotisjuhla ja lisäksi aiemmat ovat loppumassa.

Kirja on julkaistu peräti viidellä kielellä: suomeksi, ruotsiksi, saksaksi, englanniksi ja latviaksi. Jääkäri liikkeen kansainvälinen luonne edellyttää näitä kaikkia kieliä. Suomenkielisenä kirjaa on painettu tähän mennessä 5 000 kappaletta, muilla kielillä vähemmän.

Kirjaa on myyty ja annettu myös runsaasti lahjaksi Itämeren ympä-

ristön eri maissa yhteistyökumppaneillemme yleisen historian kiinnostuksen sekä jääkäritietouden lisäämiseksi.

Kirjan kolmas painos eroaa ulkonäöltään aiemmista laitoksista. Edelliset painokset ovat olleet vanhan kansakoulu aikaisen kirjoitusvihon muotoisia A 4 - kokoa siten, että julkaisu on ollut leveämpi kuin korkea. Nyt päädyttiin tavanomaisen kirjan muotoon. Uusi formaatti myös tuplasi kirjan sivujen lukumäärän.

Kirjan sisältö on pääosin sama kuin aiemmissa painoksissa. Loppupäähän on lisätty tietoa mm. Smardeen Latviaan kesällä 2016 pystytetystä uudesta muistomerkestä, jääkäri liikkeen 100-vuotisjuhlista sekä Suomen jääkärimuseosta. Latviassa sijaitsevien jääkärikohteiden oppaiksi on lisätty valokuvia, karttoja ja sijaintikoordinaatteja. Uudenmuotoinen taitto on edellyttänyt myös muun kuvituksen lisäämistä.

52 rautaristiä, 14 puuristiä

Jääkärit sotivat kahdeksan kuukautta itärintamalla

Suomalaiset jääkärit palvelivat Saksan itärintamalla 1916–1917 yhteensä noin kahdeksan kuukautta. Kesäkuusta syyskuuhun 1916 Misse-joen suoseudun asemilla oli suhteellisen rauhallista. Pataljoonan tykkijaos joutui jonkun kerran ankaraankin tulitoimintaan. Pioneerit taas osallistuivat yhteen iskuosastohyökkäykseen. Toiset kolme kuukautta pataljoona vietti Riianlahden rantamille, missä taistelutoiminta on aktiivisempaa kuin Missellä. Kolmas kahden kuukauden rintamavaihe tuli talvella 1917, kun JP27 kiidätettiin reserviksi venäläisten yllätyshyökkäystä torjumaan. Operaation pataljoona ei joutunut taisteluihin. Pataljoona menetti rintamalla kaatuneina tai kadonneina 14 miestä ja 26 haavoittui. Venäjän puolelle loikkasi neljä jääkäriä. Rintama-ansioita 52:lle jääkäriille myönnettiin II luokan rautaristi.

Jääkäripataljoonan rintamakaista sijaitsi parikymmentä kilometriä Riikasta lähtien Tirulin rämealueella.

Kaistan leveys oli nelisen kilometriä ja vihollisen etulinja 600-1000 metrin päässä omista asemista. Linjojen välinen maasto oli avointa rämettä ja sen halki virtasi noin 15 metrin levyinen Misse-joki.

Näin ollen kaista oli turvallisen tuntuinen, sillä uhkaa vihollisen hyökkäyksestä ei juuri ollut. Saksalaiset, joiden asemat jääkärit perivät, kertoivat että viimeisen viiden kuukauden aikana oli alueella kaatunut vain pari ja haavoittunut puolenkymmentä saksalaista.

Nämä Misse-joen asemat olivat kuitenkin varsin viheliäiset, kuten pian alkavat sadepäivät osoittivat. Soisen maaperän vuoksi ei voitu lainkaan kaivautua, vaan taisteluhaudan virkaa hoiti maan pinnalle kasattu puolentoista metrin korkuinen rintavarustus. Korsuina olivat hirsikämpät, jotka eivät maan pinnalle rakennettuina edustaneet minkäänlaista taistelukestävyttä. Liikennettä varten oli rakennettu kapulateitä.

Asemia ennen jääkäreitä miehittäneiden saksalaisten vahvuuksiin eivät kuuluneet kirvesmiestaidot. Kaikki rakennelmat olivat kohtuullisen kurtasti tehty. Se tiesi jääkäreille ankaraa rakennustyötä.

JP 27 miehitti nämä asemat 9. kesäkuuta 1916. Tieto alueen rauhallisuudesta tuntui pitävän paikkansa, sillä vihollinen ei mitenkään häirinyt joukkojen vaihtoa. Ensimmäisinä päivinä venäläisistä nähtiin sentään joskus vilahduksia.

13. kesäkuuta rintaman rauha kuitenkin rikkoutui. Aamupäivällä pataljoonan haupitsijaos ampui muutamien laukauksen hakuammunnan luonteisesti. Muutamaa tuntia myöhemmin naapuri vastasi. Asialla oli Riian lähellä ollut järeä 210 millin patteri sekä lähempänä oleva kenttätykistö, joka ampui jääkäreiden aseisiin srannelleja. Niinpä jo viidentenä rintamapäivänä jääkäripataljoona sai

Jatkuu ▶

Aseveljet. Karjalaiset jääkärit Friedel Jacobson ja Sven Weckström Saksan itärintamalla 1916.

Jääkärien tykkimiehet saavuttivat ennätysellisen tulinopeuden: kahdeksan laukausta minuutissa.

Jatkuu ►

ensimmäisen kaatuneensa, kun ruoanhakumatkalla ollut jääkäri Alfred Hyttiäinen kuoli raskaan kranaatin sirpaleeseen. Ei rintamaosuus sittenkään ihan turvallinen ollut.

Tulitusta puolin ja toisin jatkui muutaman päivän ajan, niin että tykkijaoskin sai ampua jopa 211 laukausta. Samaan aikaan esiintyi satunnaista laukausten vaihtoa, kun venäläisiä partioita nähty liikkuvan linjojen välissä.

Vesi valtaa varustukset

Sitten iskivät luonnonvoimat. 16. kesäkuuta alkoivat rankat sateet, jotka jatkuivat lähes viikon ajan. Missenjoen pinta nousi ja nosti veden myös aseisiin. Kämppeiden heikot katot alkoivat vuotaa ja vesi nousi joissain asumuksissa lähes laverien tasolle. Vartiomiesten asemissa oli puolissäreen vettä.

Kosteus toi tullessaan myös valtavat hyttyslaumat. Off:ia ei ollut vielä keksitty ja käytettävissä olleet hyttysverkotkin olivat alkeellisia. Hyttysiä toisaalta käytettiin myös hyväksi. Omaperäinen mutta inhottava kurinpitotapa oli sitoa rikkomukseen syyllistynyt joksikin tunniksi puuhun. Lähteistä ei selviä, saiko tuomittu pitää vaatteen päällään rangaistuksen aikana. Ilmeisesti sai.

Niin kuin näissä ei olisi ollut riittävästi riesaa, saapui jääkäreiden vieraaksi nälkä. Ruoan puutteen syy jäi epäselväksi. Oliko se sateiden pehmittämien kulkuväylien syytä vai varastivatko ”töpinän” saksalaiset osan annoksista. Jääkärit uskoivat vahvasti jälkimmäiseen syyhyn. Epäilyä vahvisti se, että muonatilanne parani myöhemmin huomattavasti, kun pataljoonan muonituksesta alkoivat huolehtia jääkärit itse.

Pataljoona kohtasi uuden takaiskun, kun kaksi jääkäriä loikkasi venäläisten puolelle. Erityisen ikävältä tuntui, että molemmat olivat ylenetettyjä: Gruppenführer Eino Tuominen ja Hilfsgruppenführer Hjalmar Vikström. Kun miesten motiiveja pohdittiin, todettiin, ettei kumpikaan

ollut ”aatteen miehiä”. Tuominen oli värvätty vankileiristä ja työläistaustainen Vikströmkin oli lähtenyt jääkäriksi lähinnä parempien elämisen edellytysten perässä. Näin kävi ikävästi todeksi, että epäilyt kaikkien miesten luotettavuudesta eivät sittenkään olleet aiheettomia.

Loikkausta seuraavan päivän iltana venäläinen tykistö ampui ilmeisesti loikkareiden ohjeen mukaan vahvan keskityksen pataljoonan alueelle. 40 minuutin aikana aseisiin putosi 600 kranaattia. Osa tulesta meni jääkärien onneksi noin 50 metriä pitkäksi.

Kolmas loikkari oli venäläisten ”myyrä”

Pataljoonasta lähti vielä kolmaskin loikkari, jääkäri Eino Rissanen. Hän saattoi olla venäläisten joukkoon liittämä ”myyrä”. Hänen pataljoonan tulonsa tapahtui vuoden 1915 lopussa, kun venäläiset olivat alkaneet saada vihiä jääkäripataljoonasta. Hänen agentinrooliinsa viittasi myös se, että hän toimi venäläisten apuna todistajana Spalernajassa, kun sinne tuotiin Suomessa kiinni saatuja kalterijääkäreitä.

Etulinjassa pakollinen linnoitustyö oli raskasta raatamista. Puutavara, mieluummin mahdollisimman järeä, oli kuljetettava parin kolmen

kilometrin päästä. Jossain saatettiin käyttää hevosvetoista kenttärataa, mutta viime vaiheessa varustusten rakentamiseen käytettävät tukit piti kantaa miesvoimin. Kämppeiden kattojen täytemaa samoin kuin maan pinnalle rakennetut ”taisteluhaudat” tarvitsivat täytemaan rinta- ja selkävarustukseen. Ja siihen ei kelvannut suoturve, vaan maamassatkin oli haettava kauempaa.

Elokuussa alkoi etulinja olla kunnossa ja tukilinjaakin oli jonkin verran rakennettu. Oma lukunsa oli liikkumisen edellyttämä kapulatieverkko, jota oli rakennettu kymmeniä kilometrejä.

Vaihtelua vartiovuoroihin ja linnoittamiseen toivat öiset partioetket linjojen väliin. Partiointi oli varsin suosittua ja lähtijöitä jouduttiin joskus jopa arpomaan, koska halukkaita oli enemmän kuin mitä saatettiin ottaa mukaan. Yleensä öiset hiippailut tapahtuivat ilman, että laukaustakaan ammuttiin.

Rintamaelämään kuuluvat taistelutappioiden lisäksi sairaudet ja syöpäläiset. Suurin riesa Missenjoen rintamalla oli punatauti. Kesän aikana pataljoona menetti noin 30 miestä. Lukuun sisältyvät kaatuneet, sairastuneet ja haavoittuneet ja loikkarit.

Dumben alueella linnoitusrakennelmat tehtiin kunnollisesta puutavarasta.

Suuri tyytymättömyys vei pataljoonasta 83 jääkäriä

Jääkäreiden keskuudessa oli kaiken aikaa esiintynyt enemmän tai vähemmän purnausta. Kun palvelukseen haettiin miehiä vankilasta tai merimiesten internointileireistä, ei tällaisten sotureiden päällimmäisenä ajatuksena ollut Suomen itsenäisyys. Samoin monelle Suomesta lähteneelle ei ollut täysin selvinyt Saksaan lähdön perimmäinen idea. Moni luulisi olevansa lähdössä rahakkaisiin töihin.

Kun toukokuussa 1916 pataljoonan piti lähteä rintamalle, syntyi jo silloin vastarintaa ja lähes kapinointia. Sen seurauksena kolme miestä joutui sota-oikeuteen, seitsemän sai arestirangaistuksen ja kahden osaksi tuli remmiapelli. Lisäksi kymmenen jääkäriä karkasi. Heidät saatiin kiinni ja he päätyivät joko siviilityöhön tai vankileirille. Yksi karkulainen ehti kotimaahan saakka, missä päätyi punakaartin rintamalle.

Vähemmän tyytyväisiä taisivat Misse-joella ne kolme jääkäriä, jotka loikkasivat Venäjän puolelle. Tosin yksi oli ilmeisesti Venäjän joukkoon istuttama ”spiooni”.

Syksyn 1916 aikana syntyi pataljoonassa kasaantui tyytymättömyyttä ja monet jääkärit ilmoittivat halunsa lähteä pois rintamalta. Huhut länsirintamalta Sommen suurtaistelusta pani liikkeelle huhuja, että pataljoonasta tehdään rynnäkköjoukko. Olivathan pioneerit pantu heinäkuussa Schmallenbergin osaksi iskuosastohyökkäystä. Moni jääkäri mietti, miten kaatuminen Saksan itärintamalla edistäisi Suomen itsenäistymistä. Lisäksi oltiin tyytymättömiä ankeisiin rintamaolosuhteisiin. Samaan pakettiin purkautui myös omia ruotsinkielisiä kohtaan kaiken aikaa tunnettu katkeruus. Myös joidenkin saksalaisten aliupseeriden käyttäytyminen suomalaisia kohtaan sai mielet kiehumaan.

Pataljoonan komentaja majuri Bayer yritti torjua kapinointia kirjeellä, joka oli vähemmän psykologinen. Hän muistutti Saksan uhranneen miljoonia pataljoonan perustamiseen ja ylläpitämiseen... Kuriton joukko ei ole arvollinen kantamaan saksalaista sotilaspukua.... Joukko joko tottele ja täyttää velvollisuutensa tai kieltäytyy

niin tekemästä kurin ja sotilashengen puutteesta. Jälkimmäisessä tapauksessa pataljoona hajotetaan. Kirje vain lisäsi kapinamielialaa. Komppanioiden suomalainen päällystö ja alipäällystö sai tehdä hartiavoimin työtä joukon mielten rahoittamiseksi. Mielialat kaikissa komppanioissa selvitetiin ja ylivoimainen enemmistö halusi jatkaa palvelusta entiseen malliin. Mutta melkoisen suoneniskun pataljoona kärsi, kun joukosta karsittiin suurimmat purnaajat. Altona-Bahrenfeldtin vankileirille päätyi 69 jääkäriä, vankilaan meni seitsemän ja siviilitöihin kuusi jääkäriä. Yksi loikkasi venäläisten puolelle. Tappiot siis yhteensä 83 jääkäriä

Matti Lauerma toteaa ”jääkäriramatussaan”, että tyytymättömyys poisti pataljoonasta joukon miehiä, jotka hyvin joutuivat pois, mutta luultavasti paljon enemmän sellaisia, jotka hiukan taitavammin käsiteltyinä olisivat erinomaisesti täyttäneet paikkansa rintamalla ja kevättalvella 1918 merkinneet valkoiselle armeijalle tuntuvaa voimanlisää.

Lisäksi joukosta poistettiin epäluotettavaa ainesta siirtämällä heitä siviilitöihin tai Altona-Bahrenfeldtin tykistövarikolle, joka käytännössä oli vankileiri.

Missen soilta Riianlahden mäntykankaille

Elokuun lopulla pataljoonan siirrettiin pois Misse-joelta Riianlahden rannikolle. Mäntykankainen ympäristö oli miellyttävämpää kuin Misse-joen vetinen ja lohduon suomalaisema.

Jääkärien saapuminen uudelle vastuualueelle tapahtui dramaattisesti. Alueella varauduttiin venäläisten mahdollisesti saksalaisten rintaman taakse suuntautuvaan maihinnou-

suun. Pataljoona saikin heti saapumisen jälkeen käskyn kaivautua Riianlahden rantatörmään. Puolustettavaksi tuli viiden kilometrin levyinen rantakaistale. Tulossa olevaa maihinnousua piti johtaman Riianlahdella liikkunut panssarilaiva Slava.

Maihinnousu pysyi kuitenkin huhujen tasolla ja pataljoona sai asettua rauhassa uudelle vastuualueelleen. Se käsitti patkän Riianlahden rantaa ja lisäksi rannasta sisämahan päin runsaan kahden kilometrin osan rintamalinjaa. Se oli Saksan itärintaman pohjoisin kohta ja jääkärit saattoivatkin sanoa, että Suomesta heitä erotti vain meri.

Pataljoona oli sillä alueella, mihin nykyään kaikki jääkäreiden jäljille tehdyt matkat suuntautuvat. Riianlahden rannalle on pystytetty vielä näkyvässä olevien taisteluhautojen kohdalle jääkäreiden muistoksi Salpalinjalta tuotu panssariestekivi. Muutaman sadan metrin päässä, Klappalkneciemsissa, on puolestaan saksalainen sotilashauta, jossa on myös viiden jääkäriin viimeinen leposija. Ennen sotia pystytetty hautamonumentti purettiin neuvostokomennon aikana ja sen kivet käytettiin Tukkumiin pystytetyn Leninin patsaat jalustaan.

Jatkuu ►

Jatkuu ►

Vuoden 1991 jälkeen suomalaiset rakensivat muistomerkin entiselleen.

Taistelutoiminta uudella vastuualueella oli huomattavasti aktiivisempaa kuin Misse-joella. Ei-kenenkään maa oli kapeampi kuin, paikoin vain 200-300 metriä. Pataljoona otti vastaan uudet asemansa 14 syyskuuta ja jo seuraavana päivänä saatiin ensimmäinen sankarivainaja, kun kranaattisirpale tappoi jääkäriin.

Vastassa vihaiset siperialaiset

Kaistaa ennen jääkäreitä puolustanut itäpreussilainen jääkäripataljoona ei ollut pidättynyt hännäämästä vastasaan olevia venäläisiä, kuten Misse-

joen vanhat nostomiehet olivat tehneet. Rintaman toisella puolella oli valiojoukkona pidetty siperialainen Tarkk'ampujarykmentti 55, joka oli paitsi aktiivinen myös liipasinherkkä.

Jo kuuden päivän päästä tuli lisää tappioita, kun venäläisen partion onnistui yllättää linnoitustöitä tehneet jääkäripioneerit ja surmata heistä kaksi.

Pataljoonan saksalaiset upseerit päättivät marraskuussa kokeilla länsirintamalla käyttöön otettua iskuryhmätaktiikkaa vanginsieppaukseen. Samalla testattiin aiemmin pahasti purnanneen 3. komppanian lojalisuutta. Yllätys oli suuri kun 11 vapaaehtoista etsittäessä valmiina tehtävään olikin jopa 60-70 miestä.

Yöllä tehdyn iskun toteuttajina oli kolme neljän miehen partiota. Varsinaiset kaksi iskijää (heistä toinen Gustaf Hägglundin isä Woldemar Hägglund) oli aseistettu pistooleilla ja tikareilla. Heitä seurasi kaksi jääkäriä, joilla oli henkilökohtaisen aseensa lisäksi piikkilankasakset ja kirveet esteiden raivaamiseen. Partion kummallakin puolella oli runsain käsikranaatein varustetut neljän miehen tukipartiot. Kun oli päästy alle kymmenen metrin päähän vihollisen taisteluhaudasta, syydettiin hautaan käsikranaatteja. Samaan aikaan tykistö ampui iskun aseman taakse estäen apujoukkojen tulon. Hägglund ja jääkäri Gadolin syöksyivät taisteluhautaan ja ampuivat kolme

Jääkäreiden ainoa hyökkäysoperaatio

Jääkärit osallistuivat vain yhteen hyökkäykseen. Se tapahtui 25. heinäkuuta, kun lähes 200 miehinen pioneerikomppania alistettuna saksalaiselle jääkäripataljoonalle hyökkäsi tehtäväänsä venäläisten eteentyönnetyn aseman tuhoaminen ja linnoitteiden täyttäminen. Tuhottava eteentyönnetty asema sijaitsi noin 800 metrin etäisyydellä saksalaisten linjasta.

Ensimmäinen aalto, jossa eteni noin puolet jääkäripioneereista, pääsi huomaamatta omien esteiden läpi ja aina 300 metrin päähän vihollisesta, joka sitten avasi tulen. Hyökkääjät pääsivät pureutumaan vihollisen miehitykseen ja alkoi käsikähmä. Tilanne kallistui pian saksalaisten ja jääkäripioneerien eduksi ja toinen aalto, joka seurasi tiiviisti ensimmäistä, pääsi hävittämään vihollisasemia.

Noin tunnissa tehtävä oli selvä. Hävitystyö lienee jäänyt puolinaiseksi, ainakin monet suomalaiset olivat hyökkäyksessä heittäneet hankalat lapionsa pois.

Taistelu maksoi jääkäreille kaksi kaatunutta. Rääkkyläläinen meri-

mies Paavo Heikki Kinnunen löytyi aamulla kaatuneensa.. Lisäksi todettiin, että jääkäri Matti Jaakko Fält puuttui joukosta. Hän harhaili haavoittuneena toisen silmänsä kiväärinluodista menettäneenä linjojen välissä ja vihollisen puolella kolme päivää, kunnes löysi omien puolelle. Keittiömiehenä toiminut Fält oli vaatinut päästä hyökkäykseen mukaan aikomuksenaan hankkia joko rautaristin tai puuristin. – Hän sai molemmat menehdyttyään saamiinsa vammoihin lähes vuotta myöhemmin sotasairaalassa. Suomalaisia jääkäreitä haavoittui Fältin lisäksi yhdeksän.

Suomalaisten toiminta hyökkäyksessä huomioitiin saksalaisten esimiesten kiitosten lisäksi myös kunniamerkein. Rautaristejä suomalaiset saivat kaikkiaan kahdeksan kappaletta. Taisteluissa kunnostautuneista palkittiin jääkäri Fältin lisäksi II luokan rautaristillä Hauptzugführer Jernström, Oberzugführer Mandelin, Zugführer Savonius, gruppenführer Sarlin sekä jääkäri Pesonen. Myöhem-

min saivat rautaristin Schmardenin ansioista vielä Zugführerit Solin ja Hanell.

Schmardenin taistelu oli merkittävä siinä mielessä että se oli iskuosastohyökkäys (Stosstruppentaktik). Se edusti uutta taktiikkaa joka oli kehitetty länsirintamalla massiivisten rintamahyökkäysten vaihtoehdoksi.

Schmardenin taistelupaikalle pystytettiin 25. heinäkuuta 2016 viisi metriä korkea kivipaasi. Tuolloin oli kulunut 100 vuotta taistelusta. On erittäin harvinaista, että jonkun maan vapaaehtoisille sotilaille pystytetään muistomerkki toiseen maahan.

venäläistä. Neljäs nosti kätensä ja hänet otettiin vangiksi. Omat tappiot oli yksi haavoittunut. Hänen käteensä osui luoti juuri silloin, kun hän oli heittämässä käsikranaattia. Kranaatti putosi maahan ja haavoitti vakavasti heittäjäänsä.

Uuden taktiikan lisäksi saivat jääkärit syksyn mittaan kokemusta myös uusien aseiden käytöstä. Rintaman molemmilla puolilla käytettiin snaipeereita, mikä opetti pitämään pään matalalla taisteluhaudassa liikuttaessa. Niinpä jääkäritkin pääsivät kokeilemaan ja myös käyttämään kiikariväärejä. Kokemusta saatiin myös miinanheittimen eli krh:n käytöstä silloin tällöin toistuvien hyökkäysten torjuttaessa.

Maailman suuri pommikone asialla

Näiden ajoittaisten melko vähäisin voimin tehtyjen venäläisten hyökkäysten lisäksi saivat jääkärit kokea myös raskasta tulta. 24. marraskuuta JP27:n alueelle putosi kokonaista 2400 kranaattia. Esimakua saatiin myös ilmapommituksista. Niiden vaikutus jäi kuitenkin vähäiseksi, vaikka pommituksiin osallistui jonkun kerran myös maailman siihen aikaan suurin pommikone, nelimoottorinen Ilja Muromets.

Jääkäripataljoonan tykkijaos oli ainutlaatuinen ilmiö Saksan armeijan pataljoonissa. Joulukuussa tykistön vahvuus tuplattiin, kun pataljoonaan tuotiin kaksi 10,5mm:n haupitsia lisää. Pataljoonalla oli nyt tykkipatteri. Näin muodostunut kt-yksikkö oli nimeltään Saksan kenttätykistön erillinen patteri 942, mutta se kuului organisesti jääkäripataljoonaan ja sen miehistö toisin kuin tykkimiehet muuten käyttivät jääkärin kenttäpukua.

Riianlahdelle samoin kuin Missejoella jääkäripioneerit olivat ahkeria linnoittajia. Niinpä he joulukuussa 1916 lähtiessään jättivät runsaan raatamisen tuloksena erinomaisesti rakennetut asemat.

Riianlahden rannikkoasemissa ollessaan pataljoona joutui "tähtisäteen" kohteeksi. Kaikkiaan 28 jääkä-

rin rintaan kiinnitettiin toisen luokan rautaristi. Huomattava osa risteistä oli myönnetty jo aiemmin Missejoella tai Schmardenissa osoitetun kuntoisuuden perusteella. Kaikkiaan 52 jääkäriä sai rautaristin.

Jääkärien taistelutappiot Riianlahdella olivat viisi kaatunutta, 26 haavoittunutta yksi kadonnut.

Jääkäripataljoona oli sekä Missejoella että Riianlahdella kolmisen kukausta eli yhteensä puoli vuotta, kun se 13. joulukuuta luovutti asemansa. Pataljoona saapui junalla Libaun va-ruskuntakaupunkiin 15. joulukuuta

torvisoittokunnan vastaanottamana. Mutta eivät jääkärit sen enempää kuin muutkaan saattaneet aavistaa, kuinka lyhyeksi heidän asumisensa kasarmeissa jäisi.

Itärintaman selustassa olleeseen Mitaun Sotilassairaala 55:een oli sijoitettu runsaasti haavoittuneita ja sairastuneita jääkäreitä. Heitä oli hajallaan myös muissa sotasairaaloissa. Hoitoon joutuminen haavoittumisen tai sairastumisen takia oli kova paikka

Jatkuu ►

Tilastoa linnoittamisesta Riianlahdella

Ampuma-ala raivattu metsään	650 x 50 m ²
Piikkilankaestettä (8-12 m:n levyistä) rakennettu	6 610 m
Espanjalaisia ratsuja valmistettu	60 kpl
Ampumahautaa rakennettu	600 m
Rintasuojusta rakennettu	180 m
Selkäsuojusta rakennettu	100 m
Korsuja	8 kpl
Kapulatietä (1 m:n levyistä) rakennettu	3000 m
Kapulatietä (3 m:n levyistä) rakennettu	1545 m

Jääkäreiden ja SS-miesten tappiot

JÄÄKÄRIT:	kaatunut, kuollut kuollut haavoihin, kadonnut	haavoittunut	yhteensä
Misse	4	13	17
Schmarden	2	9	11
Riianlahti	6	26	32
Aa-joki	1	1	2
Yhteensä	13	49	62
SS-MIEHET:	270	686	956

JP27:n komentaja majuri Maximilian Bayer onnistui huolehtimaan siitä, että suomalaisten pataljoona selvisi lähinnä koulutusyksikkönä melkoi-sen vähin tappioin. JP 27:ssa palveli rintamalle yhteensä 1438 jääkäriä. Heistä kaatui 13, (vajaa prosentti) ja haavoittui 49, eli noin 3,5 prosenttia. Kokonaistappiot olivat noin viisi prosenttia.

SS-miesten kohdalla luvut ovat aivan muuta. 1406 miehestä kaatui tai katosi 270 eli runsas 19 prosenttia ja haavoittui 686 eli noin 49 prosenttia. Kokonaistappiot olivat 68 prosenttia.

erityisesti sellaisille jääkäreille, joiden saksankielen taito oli puutteellinen tai se puuttui tyystin. Ja tällaisia jääkäreitä oli paljon. He saattoivat joutua ympäristöön, missä kukaan ei ymmärtänyt heitä.

Sen vuoksi oli erittäin merkityksellistä että Mitauhun saapui kaksi suomalaista sairaanhoitajaa: Ruth Munk ja Saara Rampanen. Heidän saapumisensa sairaalaan oli kuin taivaan lahja sairaalaan joutuneille jääkäreille. ”Schwesterit” pystyivät tehokkaasti monet sellaiset ongelmat, joihin puutteellinen kielitaito oli miehet saattaneet

”Schwesterit” palasivat Suomeen jääkäreiden pääjoukon mukana Arc-turus-laivalla 25 helmikuuta 1918.

Ruth Munk osallistui myös suomalaisten SS-miesten hoitamiseen sotasairaaloissa 1941–42. Hän liikkui Saksassa, Puolassa, Itävallassa, Tšekkoslovakiassa, Elsass-Lothringissa ja Luxemburgissa.

Mitä jääkärit oppivat rintamalla

Jääkärit pääsivät Misse-joella perehtymään vahvennetun pataljoonan toimintaan puolustusasemissa. Riianlahden alueella sama kokemus syventyi toisenlaisessa ja aktiivisemmassa taistelutiljössä.

Tutustuttiin myös uusiin taisteluvälineisiin kuten kiikarivivääreihin, miinanheittäjiin (krh) sekä valonheittäjiin. Pioneeritaidot kehittyivät linnoitustöissä raadettaessa sekä Aa-joella että Riianlahdella. Joku merkitys saattoi olla myös ankarassa talviympäristössä toimimisessa.

Tärkeintä oli kuitenkin tutustumisen sodan kovaan todellisuuteen, jota ei kasarmikoulutuksessa opita. Jääkärit saivat omista nahoissaan tuntea, että sota oli ”ensiksi vaivaa, toiseksi puutetta ja kolmanneksi kärsimystä”, kuten Matti Lauerma ”jääkäriraamatussa” todetaan.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

Kuinka käyttää jääkäreitä rintamalla

Pataljoonan johtamiseen perusteellisesti paneutuneen majuri Maximilian Bayerin mielestä jääkäreiden koulutus edellytti myös rintamakokemusta. Aivan kaikki suomalaiset eivät ajatukselle lämmenneet tappioiden pelosta.

Jääkärien rintamaosuus Misse-joella oli kuitenkin rauhallinen. Pioneerikomppanian käyttäminen Schmarndnin saksalaiselle pataljoonalle alistettuna oli vastoin Bayerin mielipidettä. Lisäksi pioneerit oli vielä jaettu 2-3 miehen partiona saksalaisiin ryhmiin. Näin oli myös rikottu sotaministeriön käskyä käyttää ”pataljoonaa eheänä kokonaisuutena”. Pataljoona on koulutusosasto eikä se voi täyttää vastaista tehtäväänsä Suomessa, jos se itärintamalla kärsii suuria tappioita, totesi Bayer eräässä kirjeessä. Erityisesti hän vastusti pataljoonan sirotteluä pienempinä osina saksalaisiin yksiköihin.

Aa-joen talvitaistelujen aikana talvella 1917 Bayer oli länsirintamalla muissa tehtävissä eikä ollut enää jääkäripataljoonasta huolehtimassa. Venäläisten yllättävää hyökkäystä torjumaan haalittiin kokoon kaikki reservit. Silloin ei enää otettu huomioon JP27 eritysluonnetta, vaan sitä käytettiin kuin mitä tahansa pataljoonaa. Niinpä se määrättiin tammikuussa vastahyökkäykseen, miltä jääkärit pelasti saksalaisten upseerien suunnistusvirhe.

Myöhemmin tammikuussa jääkäreistä muodostettiin 500 miehen hiihto-osasto, jonka on määrä tehdä koukkaus venäläisten selustaan. Suomalaisten onneksi tämäkin sotaliike peruutettiin.

Jos nuo kaksi jääkäreille käskettyä Aa-joen talvioperaatiota olivat toteutuneet, olisi Vaasaan palannut 25.helmikuuta 1918 huomattavasti pienempi joukko jääkäreitä.

Aa-joen rintamalla rauhallista. Niinpä ehdittiin harjoitella jopa mäenlaskua.

~~~~~
 Tässä tekstissä on tukeuduttu Matti Lauerma ”jääkäriraamattuun” Kuninkaallinen Preussin jääkäripataljoona 27; vaiheet ja vaikutus. Sitä tarvitaan aina, kun jääkäreistä kirjoitetaan.

Jääkäreiverstiluutnantti Viljo Aukusti Laakson näyttely Panssarimuseolla

Toukokuusta alkaen on Panssarimuseolla esillä tämän vuoden vaihtuvat näyttelyt. Vaihtuvien näyttelyjen aiheina ovat: Panssarintorjuntaupseerit Armas Lehtinen ja Into Tuori; Majuri Mauri Sartio - kahden armeijan upseeri; Marsalkan keihäänkärki - Panssaridivisioonan perustamisesta 75 vuotta; Puujalkaritari - jääkäreiverstiluutnantti Viljo Aukusti Laakso.

Jääkäripataljoona 27 Perinneyhdistyksen Kanta-Hämeen osasto on toteuttanut Laakson näyttelyn Panssarimuseolle. Viljo Laakson materiaali on everstiluutnantti evp. Pekka Kantakosken kokoama, joka käsittää koko Laakson toiminnan jääkäristä Lapin sotaan. Nyt esillä oleva näyttely kertoo jääkärikauden ja vapaussodan tapahtumista, jotka Ari Parkkola on koonnut ja täydentänyt Kantakosken materiaalin pohjalta.

Viljo Laakso syntyi Pälkäneellä 13.8.1895 ja kuoli Rengossa 30.9.1950, jonne hänet on haudattu. Perhe muutti vuonna 1903 Tyrväntöön (nyk. Hattulaa) Suontaan Hyrvälän taloon, jossa Viljon isä toimi renkinä.

Viljo Laakso ei kuulunut ensimmäiseen koulutukseen lähteneeseen joukkoon vaan värväytyi kun ns. suuri värväys alkoi ja tieto saavutti Hämeen ja hänen korvansa. Palvelukseen Saksassa Lockstedter Lagerissa hän astui 6.9.1915. Taustaltaan Laakso oli "vain" Tyrvännön kansakoulun käynyt Suontaan kartanon tallirenki. Täältä pohjalta Laakson urasta ei ollut odotettavissa menestystarinaa. Viljo Laakso oli kuitenkin eri mieltä ja hän yleni gruppenführeriksi.

Viljo Laakso oli yksi "Heiskasen staabin" jäsenistä, jotka kouluttivat ratkaisevan tärkeän ajan Etelä-Pohjanmaan suojeluskuntia ennen venäläisten aseistariisunnan ja vapaussodan alkua. Zugführer Juho Heiskasen johdolla kahdeksan jääkäriä toi ensimmäisen aselastin Suomeen

Laakso 1941 hyökkäysvaiheen aikana ennen vakavaa haavoittumista, jonka seurauksena hän menetti toisen jalkansa. Tästä huolimatta hänet kutsuttiin 1944 rykmentin komentajaksi ja hän osallistui torjuntataisteluihin Laatokan Karjalassa sekä Lapin sotaan saksalaisia vastaan.

Equity-laivalla syksyllä 1917 Vaasan ja Kokkolan seudulle. Näiden aseiden ja annetun koulutuksen merkitys saattoi olla ratkaisevan tärkeä vapaussodan alun onnistumiselle Etelä-Pohjanmaalla.

Vapaussodassa Viljo Laakson panos kohdistui Vöyrin koulun tehtäviin. Hän toimi kouluttajana sekä rintamalla Vöyrin pataljoonan 5. komppanian päällikkönä. Tampereen taisteluissa 28.3. Laakso sai nimensä näkyviin yhden hyökkäyskiilan johtajana.

Viljo Laakso oli poikkeuksellinen sotilas ja johtaja. Hänelle jaettiin viimeinen myönnetty Mannerheim-risti. Ritarinumeroksi tuli 191 ja se myönnettiin 7.5.1945 selvästi sen jälkeen kun uusista ritarinimityksistä oli jo päätetty luopua.

Panssarimuseolla on mahdollista tutustua yhteen sotiamme kovimpiin rintamakomentajiin kuuluneen jääkärintaistelujen tien alkutaipaleeseen.

TEKSTI: Ari Parkkola

Laakson näyttely käsittelee jääkäri- ja vapaussodan aikaa (kuva J Saurio).

Etelä-Karjalan osasto kävi jääkärimajuri Ståhlbergin haudalla

JP 27:n perinneyhdistyksen kirjeellä 8.syyskuuta 1997 kutsui kenraali **Sami Sihvo** jääkäriaatteesta kiinnostuneita henkilöitä Etelä-Karjalan osaston perustamiskokoukseen Lappeenrannan perinteiselle upseerikerholle 24.syyskuuta 1997. Kutsua noudatti 21 henkeä akselilta Luumäki-Lappeenranta-Imatra. Heistä yhdeksän oli jo perinneyhdistyksen Helsingin osaston jäseniä. Tilaisuuden lopussa Sihvo luovutti osastolle pienoisjääkärilipun.

Perustetun Etelä-Karjalan osaston ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin evl evp **Martti Tuusvuori** ja hal-

lituksen jäseniksi **Matti Heinila, Antti Sihvo, Eeva Schildt, Klaus Jernström** sekä **Helena Jantunen**.

Osaston oman lipun juhlallinen naulaus- ja vihkimistilaisuus pidettiin upseerikerholla 23.huhtikuuta 2009, osallistujia oli 94 henkeä. Kenttärövästi **Valde Palola** vihki lipun. Tilaisuudesta lähemmin Parole 2/2009.

Perinneyhdistyksen kesäpäivät vietettiin osaston isännöidessä 8-9.elokuuta 2009. Perinnetiedon mukaan kesäpäivät olivat erittäin onnistuneet ja hauskat ja niitä on muisteltu tähän päivää saakka ilolla niin vieraitten kuin isäntienkin keskuudessa. (Voin

vahvistaa, että oli hauskaa. Parolen toimitus.)

Jääkäripataljoona 27:n Ratsuväki-osaston näyttely oli Adolf Ehrnrooth-kabinetissa ensimmäisen kerran 3.9.2010–15.12.2014 siirtyen sitten Jalkaväkimuseoon Mikkeliin palaten taas takaisin Adolf Ehrnrooth kabinettiin 26.4.2016, jolloin kenraali Sihvo oli taas, tällä kertaa osaston kutsumana näyttelyn avaajana, Lappeenrannassa. Sinivalkoisen nauhan näyttelytilaan leikkasivat poikki jääkärien lapset **Tapani Lahti, Ritva Aho** sekä **Marja-Liisa Crockford**. Avajaisen jälkeen osallistuttiin Lappeenran-

Etelä-Karjalan osaston vuosittainen seppeleenlasku jääkärimajuri Ståhlbergin kaatumispaikalla Joutsenon Karsturannassa Vapaussodan Karjalan rintamalla. Sepeleen laskivat sotilasmestari Hannu Kosunen ja Karin Ignatius kunniantartiossa Jarmo Ylönen ja Jari Kosonen Lippuvartiossa Seija Valtonen ja Päivi Ahtiainen. Klaus Jernström kertoi kunnianosoituksen jälkeen sukunsa Jääkäriyhdistyksistä kuten mm. Armas Ståhlbergin hautajaisista.

nan upseerikerhon 125-vuotisjuhliin liittyvään ”Turvallisuuspolitiikan seminaariin”.

Viikoilla 17 ja 18/2017 näyttely osin muutettuna siirtyi Rajamuseon tiloihin Imatran Immolaan, jossa sen on tarkoitus olla muuttuvin teemoin (Jääkäristä erikoisrajajääkäriksi) ainakin vuoteen 2019.

Perinteisesti 14.huhtikuuta osasto laskee vuosittaisen seppeleensä jääkärimajuri Armas Ståhlbergin kaatumispaikalla olevalle komealle muistopaadelle Joutsenon Karsturannassa.

Myöskin jääkärikoira Popin perinnön vaaliminen kuuluu osaston perinteisiin. Tulevan kesänä siirretään hautakivi uuteen paikkaan Leirken-tälle asiaan kuuluvine seremonin.

Osasto pyrkii järjestämään myös vuosittain ainakin yhden luentotilaisuuden ja/tai matkan.

Vuonna 2015 käytiin katsomassa 25. heinäkuuta Uukuniemellä Mikis-teatterin hienoa esitystä ”Jääkäri morsian”.

Vuonna 2017 järjestettiin luento 18.tammikuuta, jolloin sotatieteen tri, professori, evl **Janne Mäkitalo** luennoi ”Pommarijääkäreistä” upseerikerholla.

Osaston toimesta on myös kiinnitetty tiedossa oleviin jääkärihautoihin Jääkärihautamerkki, ellei sitä ole niissä ollut ennestään.

Yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa

Tiivistä yhteistyötä osasto harjoittaa sekä Maasotakoulun, että Kaakkois-Suomen Rajavartioston kanssa. Osallistumme lisäksi sekä Lotta Perinelliiton, Sotilaspoikien, Itsenäisyyden ja Vapaussodan Perinneyhdistyksien järjestämiin tapahtumiin, kuten niiden jäsenet omiimme.

Myöskin valtakunnallisia näyttely- esitelmä- ja julkaisutapahtumia osasto tukee voimavarojensa puitteissa.

Pyrimme myös osallistumaan kaikkiin JP27:n perinneyhdistyksen järjestämiin tapahtumiin ja vierailmaan veljesosastoissa sekä tukemaan Parole-lehteä hankkimalla uusia tilaajia sekä toimittamalla aineistoa tapahtumistamme.

Osaston hallituksen jäsenet Karin Ignatius, Hannu Kosunen ja Jorma Ignatius Ostrobotnian Jääkärihuoneessa. Jorma on paitsi osaston puheenjohtaja myös yksi Parolen hovivalokuvaajista.

Osaston sihteeri Päivi Ahtiainen ja hallituksen jäsenet Mika Albetsson ja Mikko Nenonen. Tässäkin ollaan Bottan Jääkärihuoneessa jääkäriliikkeen 100-vuotisjuhlien yhteydessä.

Etelä-Karjalan osaston puheenjohtajana ovat toimineet evl. **Martti Tuusvuori** 1997-2002, **Helena Jantunen** 2003-2008, prikaatikenraali Antti Lankinen 2009-2012, majuri (res) **Jorma K.O. Ignatius** 2013-

Nykyiseen hallitukseen kuuluvat puheenjohtajan lisäksi **Päivi Ahtiainen** sihteeri, **Karin Ignatius** rahastonhoitaja, majuri **Mikko Nenonen**

Maasotakoulun edustaja, rajavartiostomestari **Mika Albetsson**, **Tapani Lahti** sekä sotilasmestari (res) **Hannu Kosunen**, **Kaarlo Luotola** Vapaussodan Perinelliiton Lappeenrannan edustaja, eversti **Seppo Pesonen** sekä **Eeva Karikoski**.

TEKSTI JA KUVAT: **Jorma Ignatius**

Johtamistoiminnan ongelmakohtia Talvisodassa

Heikoilla henkilösuhteilla oli kielteisiä vaikutuksia

Kirjoittaja fil. tri. Pasi Tuunainen on Itä-Suomen yliopistonlehtori, sotahistorian ja sotataidon dosentti, reservin majuri (s. 1966). Hän on tutkinut erityisesti suomalaista mottitaktiikkaa. Hän on kirjoittanut mm. Tahtojen taisto – Alpo K. Marttinen ja Hjalmar Siilasvuo talvisodassa (Otava 2010) ja Marttinen – Kahden armeijan soturi (Otava 2012).

Ristiriidat ja henkilösuhteongelmat kuormittivat komentajia ja vaikeuttivat johtamista Talvisodan taisteluissa. Tämä koski erityisesti Pohjois-Suomen Ryhmää. Sen alajohtoportaisissa oli suunnitelmien toteutuksessa muutenkin havaittavissa omavaltaisuutta ja käskyjen mukauttamista. 9. Divisioonan johto ei aina totellut Tuompon käskyjä, saatikka noudattanut tilanneilmoituksissaan ylemmän johtoportaan aikarajoja. Siilasvuo täytti ylemmältä johtoportaalta saamiaan tehtäviä omalla tyyllillään. Vaikka Tuompo, joka ei tullut hyvin toimeen ”vaikean alaisen” Siilasvuon kanssa, antoi hän 9. Divisioonan johdolle suhteellisen suuren toimintavapauden, Siilasvuo kuitenkin muutti omin

lupinensa hyökkäysalueen kokoa Kuhmossa – ratkaisevin seurauksin.

Kuvaavaa Siilasvuon ja **Susitaipaleen** yhteistyölle Suomussalmella oli se, etteivät he pitäneet naapurilohkojen komentajina yhteyttä keskenään ja sopineet saumavastuusta. Näin ollen he kävivät omaa sotaansa ja saalis livahti käsistä. Myös **Talvelalla** ja **Pajarilla** oli operatiivisia ristiriitoja, jotka liittyivät hyökkäysajankohtien määrittämiseen. Talvela katsoi tilannetta kaukaa Värtsilästä käsin, kun taas Pajari halusi suoda joukoilleen lepoa, mutta Talvela ja **Stewen** pysyivät tiukkoina, kun taistelua aloitteesta ei ollut varaa hävitä. Tällä en tarkoita, ettei Pajari olisi ollut hyökkäyshenkilöiden komentaja. Hyökkäyshenkilöisyys oli varsin tyypillinen piirre monille komentajille.

Komentajat toimivat kovien paineiden alaisena, mutta heillä olo apunaan esikuntatekniikan hallitsevia esikuntaupseereita. Syntyneet käskyt täyttivät yleensä ajan muotovaatimukset. Silti esikuntapäälliköille oli erilaisia rooleja. Everstiluutnantti **Aloys Kuistio** johti IV AK:n esikunnan työtä. Ryhmä Talvelassa ja Pohjois-Suomen Ryhmässä eversti M. K. Stewenillä ja **Verner Viklundilla** oli laajempi rooli operatiivisessa johtamisessa. Myös harmoniat toimivat esimiestensä kanssa.

Poikkeuksiakin löytyi: 9. divisioonassa kapteeni **Alpo K. Marttinen** oli puolestaan kuin yhden miehen esikunta. Hän myös ideoi ja suunnitteli mm. yksin Raatteen tien tunnetun hyökkäysoperaation. Hänen ja Siilasvuon välillä oli rajua kitkaa ja erimielisyyksiä, mutta niiden ei annettu haitata menestyksen saavuttamista. Marttinen oli myös toistuvasti eri mieltä komentaja tekemien päätösten järjestyksestä. Esimerkiksi

Paavo Susitaival kävi Suomussalmella omaa sotaansa pitämättä yhteyttä Suomussalmen kirkolla taistelleeseen Siilasvuohon.

Kuhmossa Marttinen piti Siilasvuon ajatusta mottien valtaamisesta päähänpintymänä, jota hän kutsui ”Mittämöksi näpertelyksi, josta yritin Siilasvuota vieroittaa”. Marttinen yritti myös ottaa komentajuutta käsiinsä. Marttisen kyvyt olivat silti kiistattomia ja hän myötävaikuttanut merkittävästi menestykseen.

Kaikilla komentajilla ei kuitenkaan ollut yhtä kyvykkäitä apulaisia. Paavo Susitaival sai aisaparikseen everstiluutnantti **Leo Kyanderin**, joka osoitautui täysin sopimattomaksi esikuntapäälliköksi. Kyander oli menettänyt hermonsensa jo talvisodan alkupäivinä ja joulukuun lopulla Tormuan taistelun aikana ilmoittanut ”koko Ryhmä Suden johtoportaan kaatuneen tai joutuneen vangiksi. Susitaival kirjoitti

Pohjois-Suomen Ryhmän johdolle: "Nyt oli mittani täysi, sillä jo pitkän aikaa olin ennättänyt olla tyytymätön esikuntapäällikön passiivisuuteen, joten tokaisin [Pohjois-Suomen Ryhmän esikuntapäällikölle eversti **Verner Viklundille**]: 'Ei täällä kukaan saa luvattani ilmoittaa minua kuolleeksi. Kutsu K(yander) pois täältä. Tulen paremmin toimeen ilman hätähousuja.' Näin tapahtui.

Johtamiskeinona käytettiin myös johtajien siirtoa tehtävistä ja korvaamista toisilla. **Juho Heiskanen** joutui sodan alussa käynnistämään nopean ja ennalta epäonnistumaan tuomitun vastahyökkäyksen Suojärven takaisinvaltaamiseksi. Useiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta Heiskanen joutui vaihdetuksi Hägglundiin. 12. divisioonan komentaja eversti **Lauri Tainen** vaihtui **Svenssoniin** terveyssyistä. Lisäksi JR 36:n komentaja eversti **A.R. Sainiota** pidettiin liian kaavamaisena komentajana, minkä vuoksi hänet siirrettiin kotijoukkoihin. Talvisodan lyhyestä kestosta huolimatta joukkoyksiköiden ja perusyksiköiden komentajien ja päälliköiden vaihtuvuus oli varsin suurta. Esim. IV AK:ssa yli 40 % johtajista vaihtui.

Osa johtui tietysti tappioista, mutta myös epäonnistumisista ja terveydellisistä syistä. Kainuussakin paikkansa sai jättää joitakin jääkäritaustaisia komentajia. Yksi keskeinen epäonnistumisia selittävä tekijä oli komentajien korkea ikä (edellä mainittu Kyander oli 53-vuotias). Vaikka ikä vaikutti kenttäkelpoisuuteen, talvisodan jalkaväkikomentajien keskuudessa henkiset ja fyysiset sairaudet olivat tyyppisempiä vaihtosyitä. Toki sairastumiset saattoivat johtua juuri iästä ja suuresta vastuusta, jonka komentajat joutuivat kantamaan. Tilanteen rauhoituttua Tolvajärvellä ja Ilomantsissa **Paavo Talvela** siirrettiin 20.2. Kannakselle III armeijakunnan komentajaksi.

Tarkastellun alueen johtajilta ja joukoilta puuttui sotakokemusta. Johtajat olivat myös tottumattomia suurten joukkojen käsittelyyn eivätkä he aina tienneet, mihin nämä pystyivät. Tämä heijastui muun muassa virheellisinä ja ylioptimistisinä aikalaskelmina. Hyökkäyksiin osallistuneet joukot

eivät useinkaan kyenneet siirtymään riittävän taistelukykyisinä lähtöalueilleen ja -aseemiinsa käskettyjen aikalaskelmien mukaisesti. Etenemisnopeuksia hidastivat myös väsymys, harhautumiset sekä ankarat sääolot. Tällaista tapahtui esim. IV AK:n vastahyökkäyksissä ja Kuhmossa. Osa-syynä ongelmiin oli, että käytössä olleet kartat olivat heikkotasoisia tai

liian epätarkkoja ja lisäksi niitä oli liian vähän. Onneksi käytössä oli usein paikallistuntemusta, erillisiä pataljoonia, joiden miehet taistelivat kuvainnollisesti kotikonnuillaan.

On yleinen hokema, että suomalaisia pitää johtaa edestä. Ainakaan talvisodassa tuolla ei ollut katetta.

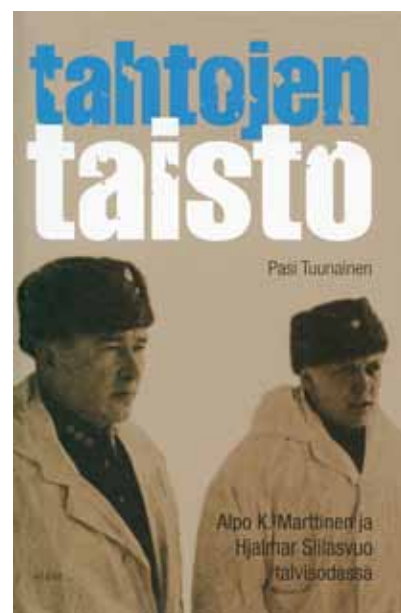
Jatkuu ►

Paavo Talvela oli yksi talvisodan legendaarisista komentajista. SA-kuva.

Erkki Raappana oli huumorintajuinen komentaia sekä vilkas ja isällinen kansanmies.

Vaikka kirjan nimi on Tahtojen taisto, kirja kertoo lopulta varsin vähän Siilasvuon ja Marttisen mielipide-eroista.

Ylemmät johtoportaat toimivat monesti mukavissa tiloissaan aivan liian takana. Joissakin tapauksissa johtajat siirtyivät etukomentopaikoille lähemmäksi taistelevia joukkoja, esimerkiksi Raatteen tien taisteluiden aikana 9. divisioonan johto siirtyi valoisan ajaksi Hyrynsalmelta etukomentopaikkoihinsa 5–10 km:n päähän alajohtoportaistaan. Kuhmossa he pysyivät sitten 40–50 km:n päässä mottirintamasta.

Osa komentajista ei käynyt paljoakaan joukkojensa luona tai alajohtoportaisissa. **Antti Juutilainen** on havainnut, että IV Armeijakunnassa komentajat eivät kaukaa johtaessaan kyenneet aina reagoimaan riittävän nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Korkeat komentajat eivät myöskään kyenneet valvomaan alaisensa toimintaa tai antamaan ohjausta alaisilleen johtajille kentällä. Henkilökohtaisen kontaktin merkitystä ei voi ylikorostaa, ja esim. Kollaan puolustuksen kestämistä edesauttoivat eversti Svenssonin käynnit etulinjassa. **Woldemar Hägglund** puolestaan kävi Kollaalla todella harvoin, ja viihtyi Suistamolla komentopaikassaan. Tässä mielessä Hägglundin elämäkerran nimi Kollaan kenraali on kovin harhaanjohtava.

Päämaja lähetti eversti **Valo K. Nihtilän** ohjaamaan IV Armeijakunnan johdon työskentelyä. Nihtilän oleskelu korvasi myös osittain sitä, etteivät Päämajan ylimmän johdon edustajat käyneet IV Armeijakunnan alueella sodan aikana. Nihtilä onnistui tukemaan ja valamaan uskoa Hägglundiin ja **Hannukselaan** sekä sai heidät vakuuttuneeksi suuren vastahyökkäyksen järkevimmästä suoritusideasta. Vastaavasti muut komentajat lähettivät omia valvojiaan kentälle. Tämä oli tietysti uskaliaasta ja omiaan luomaan epäluottamuksen ilmapiiriä.

Vahvaa tahtoa pidettiin sotilasjohtajan tärkeimpänä ominaisuutena. Paavo Talvela oli tyyppiesimerkki vahvatahtoisesta komentajasta, jonka johtamistapa perustui omaa esimerkkiin. Hän onnistui luomaan henkeä ja Ryhmä Talvelan kaikki osat

Aaro Pajari muutti Tolvajärvellä päätöstään ja tulos oli sotahistoriaa.

toimivat hänen hengessään. Vahva tahto tarkoitti myös, että alijohtajien edellytettiin sanovan ponnekkaasti mielipiteensä. Näin he myös yleensä tekivät esimerkijohdortoissa. Paavo Talvela arvioi eversti **Ekholmin** toimintaa talvisodan jälkeen todeten, että tämä oli ollut johtamistoiminnassaan ”pintapuolinen”, jopa huoleton, mutta onnistui silti olemuksellaan saamaan läpi tahtonsa. ”Häntä on vaikea saada yhdellä kertaa uskomaan käskyä, vaan tekee hän aina vastaväitteitä, mutta kun kerran on ymmärtänyt että käskijällä on tositarcoitus, täyttää hän tehtävänsä moitteettomasti.” Myös huumorintaju auttoi osaltaan johtamistoiminnassa menestymistä. Esimerkiksi Ekholmia ja Erkki Raappanaa yhdisti se, että he olivat huumorintajuisia komentajia sekä vilkkaita ja isällisiä kansanmies-tyyppejä. Toisaalta vahvan tahdon piti ilmetä käskemistavassa ja yleisessä olemuksessa ja komentajien tuli osoittaa rohkeutta. Raappana ei esimerkiksi ollut yksivakainen ja karski, vaan pikemminkin herkkä mies, jolle tärkeitä olivat tappioiden minimointi ja alaisten hyvinvoinnista huolehtiminen. Hän nautti alaisensa suurta arvostusta ja sai heidät toimimaan halumallaan tavalla. Myös Pajarissa oli herkkä puolensa. Joka tapauksessa eri komentajilla oli erilaisia johtamistyy- lejä, joilla onnistuivat motivoimaan alaisiaan. Tärkein johtajaominaisuus oli kyky hyvän hengen luontiin.

Suomessa ajateltiin noihin aikoihin, että huonokin päätös on parempi kuin ei päätöstä ollenkaan. Katsottiin myös, että päätöksen tehtyään komentajan piti tiukasti pysyä päätöksessä. Toisaalta **Aaro Pajari** toimi joustavasti Tolvajärvellä 12.12. ja muutti päätöstään. Se tapahtui, kun hän havaitsi kaksipuolisen saarrostan hyökkäyksen olevan epäonnistumassa. Havaittuaan, että rintamahyökkäys saattaisi tarjota menetyksenmahdollisuuden, Pajari muutti aiemman päätöksensä ja heitti kaikki reservinsä tuleen vastustajan rintamassa olevaan aukkoon. Loppu on historiaa. Pajari toiminta kertoo myös huimasta riskinottokyvystä, jollaista löytyi suomalaisilta komentajilta. Erityisesti itärajan yhtymien komentajilla oli tilaa käyttää joukkojaan luovasti kaavamaisuutta välttämällä.

Ansioituneiden komentajien henkilökohtaiset johtamistavat olivat vaihtelevia, mutta he onnistuivat pitämään joukot käsissään ja saivat niistä irti tehoa.

Osasta edellä mainituista johtajapersoonallisuuksista tuli kansallissankareita. Erityisesti tämä koski joulukuussa 1939 voittoja saavuttaneiden joukkojen komentajia. Ansioituneihin komentajiin luotettiin ja heidän katsottiin kykenevän jatkossa vieläkin vaativampiin komentajatehtäviin.

TEKSTI: **Pasi Tuunainen**

Kolumni • Pertti Laatikainen

Jääkäreiden 100-vuotisjuhlatilaisuudet lähestyvät

Jääkäreiden 100-vuotissjuhlatilaisuuksia on vietetty Suomessa ja Saksassa eri tavoin yhdessä tekemämme suunnitelman mukaisesti. Viimeiset tilaisuudet ovat nyt kovaa vauhtia lähestymässä ja päätinkin kolumnissani tiedottaa tulevista järjestelyistä, jotta mahdollisimman moni jäsenemme voisi järjestellä asioitaan siten, että voisi osallistua niihin.

Saksalaisella sukellusvene UC 57:llä kuljetettujen jääkäreiden ja saksalaisten sukellusvenemiestien muiston kunniaksi vietetään Hamnskärin 100-vuotistilaisuutta jäsenistömme kesken lauantaina 12.8.2017 Loviisaan suuntautuvan kesäretkemme merkeissä, ks. sivu 27. Helsinki-Uusimaa osasto vastaa järjestelyistä ja tarkemmat ohjeet ovat tässä Parolen numerossa. Koska Hamnskärin pienessä saarella ei ole laitureita ja rantautuminen on vaikeaa, sinne ei ole mahdollista kesäretkellämme mennä. Pidämme edellisenä päivänä 11.8. 2017 suppealle kutsuvierasjoukolle tilaisuuden, johon lähetetään erillinen kutsu. Käymme tuolloin laskemassa seppeleet muistomerkillä ja pidämme hartaustilaisuuden.

Jääkärimarssin 100-vuotis muistokonsertti järjestetään 19.1.2018 klo 19–20.30 Helsingin Yliopiston juhlasalissa. Tilaisuudessa esiintyy Kaartin Soittokunta. Osastoilta kerätyn alustavan kartoituksen perusteella tilaisuuteen osallistuu noin 250 jäsenämme. Lähetämme osastoille kutsut toimitettavaksi edelleen ilmoittautu-

neille joulukuussa 2017. Tilaisuuteen mahtuu noin 500 henkilöä ja vapaana oleville paikoille lähetämme loput kutsut kutsuvieraille.

Suomalaisen sotilasvalan ja Jääkärilipun vihkimisen 100-vuotisjuhlaa vietämme Liepajassa 13.2.2018. Kyseisenä päivänä aloitamme kirkonmenoilla Pyhän Kolminaisuuden kirkossa, jossa saarnaa kenttäpiispa Pekka Särkiö yhdessä latvialaisen kollegansa kanssa. Klo 16.00 avataan Liepajassa valokuvanäyttely ja klo 18.00 on Latvialaisen soittokunnan järjestämä konsertti. Tilaisuudet ovat avoimien kaikille jäsenillemme. Jäljempänä tässä lehdessä on informaatiota Vihdin liikenteen ryhmämatkasta, ks. sivut 42–43. Toivomme paikalle runsaasti myös omatoimimatkoilijoita jäsenistöstämme.

Jääkäreiden kotiinpaluun 100-vuotisjuhlatilaisuuksia vietetään 23. – 25.2.2018, ks. sivu 26. Eri tilaisuuksiin on ennakkoilmoittautunut jäsenistöstämme 200 – 250. Lähetämme vielä listat tarkistettavaksi osastoille syksyn 2017 kuluessa mahdollisten muutosten tekemiseksi.

Vaikka Vaasan kotipaluun tilaisuudet ovat iltajuhlaa lukuun ottamatta avoimia kaikille lähetämme kutsut ennakkoilmoittautumisten perusteella osastoille tammikuussa 2018 jaettavaksi edelleen halukkaille. Kutsuilla pääsee eri tilaisuuksien kutsuvieraspaikoille. 24.2.2018 järjestettävä iltajuhlan lipun hinta on tämän hetken tiedon mukaan 110–120 euroa/

henkilö. Tilaisuuteen on ennakkoilmoittautunut noin 120 jäsentämme. Tämän vuoksi järjestämme juhlan Vaasan kaupungintalolla klo 19.00 alkaen, jotta kaikki ennakkoilmoittautuneet pääsevät juhlaan. Vaasan muistojuhlien viimeinen virallinen tilaisuus on 25.2.2018 klo 12.00 järjestettävä seppeleenlaskutilaisuus Jääkäripatsaalla Vaasassa.

Vaasan paraatissa Jääkäripataljoona 27 perinneyhdistyksellä on paraatiosaston viimeisenä osastona lippulinna. Lippulinnassa on perinneyhdistyksen lippu ja osastojen liput. Perinneyhdistyksen lipulla on lippuvartio hallituksen jäsenistä. Osastojen lipulla on ainoastaan lipunkantajat. Kehotankin jo nyt osastoja valmistautumaan tarkistamalla lippuunsa kunnan sekä valitsemaan lipunkantajan.

Edellä mainittujen tilaisuuksien järjestelyissä on ollut runsaasti työtä ja haluankin tässä vaiheessa kiittää kaikkia osastoja sekä eri osakokonaisuuksista vastuussa olevia hyvästä yhteistyöstä. Olen varma, että Jääkäreiden toiveiden mukaisesti vaalimme heidän perintöään heidän toivomalla tavalla arvokkaasti. samalla voimme viedä viestiä nuoremmille sukupolville niistä ihanteista, jotka johtivat Jääkäripataljoona 27 syntyyn.

Pertti Laatikainen
puheenjohtaja

Taphtumia

Vaasan 100 -vuotistapahtumien ohjelma 23.–25.2.2018

1. Perjantaina 23. helmikuuta kello 13.00–16.00 Jääkäriseminaari Vaasan Kaupungintalolla
2. Perjantaina 23. helmikuuta 2018 kello 19.00–20.30 Saksalaisen sotilassoittokunnan konsertti Vaasan kirkossa
3. Lauantaina 24. helmikuuta kello 09.00–9.30 Seppeleenlaskut sankarihautamuistomerkillä, Vaasaan haudattujen jääkärien muistomerkillä ja perinnemuurille
4. Lauantaina 24. helmikuuta kello 11.00–12.30 Paraatikatselmus ja ohimarssi Vaasan torilla
5. Lauantaina 24. helmikuuta kello 14.00 – 16.00 Pääjuhla Vaasan kaupungintalolla
6. Lauantaina 24. helmikuuta alkaen kello 19.00–22.00 Jääkärisäätiön isännöimä iltajuhla kutsuille
7. Sunnuntaina 25. helmikuuta kello 10.00–12.00 Jumalanpalvelus Vaasan kirkossa
8. Sunnuntaina 25. helmikuuta kello 12.00 sepeleenlasku Jääkäripatsaalle Hovioikeudenpuistossa

Näistä hotelleista voit varata huoneen

CUMULUS RESORT TROPICLANDIA, Lemmenpolku 3, Vaasa

Majoitushinnat:

79,00 EUR / vrk/ yhden hengen huone

89,00 EUR/vrk/ kahden hengen huone

Hintoihin sisältyy runsas aamiainen sekä iltasauna hotellilla.

Jokainen varaa majoituksensa ja mainitsee varatessaan tunnuksen ”Jääkärit”.

Varaukset tehdään joko puhelimitse 020 055 055 (0,17 EUR / puh + 0,75 EUR / min), vaihtoehtovalikosta valitaan 1 tai sähköpostilla my.reservation@restel.fi

ORIGINAL SOKOS HOTEL VAAKUNA, Rewell Center, Vaasa

Majoitushinnat:

yhden hengen standardihuone 102 €/vrk

Kahden hengen standardihuone 117€/vrk

yhden hengen superiorihuone 117€/vrk

Kahden hengen superiorihuone 132 €/vrk

Huonehintaan sisältyy runsas buffet-aamiainen, hotelliasukaisen saunavuoro, kuntosalin käyttö, langaton internet sekä alv.

Huoneet varataan tunnuksella ”Jääkärit 100v.” joko puhelimitse 020 780 8850 tai sähköpostilla sales.vaasa@sokoshotels.fi

---

Jääkärikerho

Jääkärikerho järjestää esitelmätilaisuuden Helsingissä Döbelninkadun auditoriossa tiistaina 26.9.2017 klo 17.30, Töölöntorinkatu 2 (ent. Suojeluskuntatalo).

Perinneyhdistyksen kunniapuheenjohtaja, kenraalimajuri evp. Sami Sihvo pitää esitelmän otsikolla ”Sihvon jääkärioveljekset”.

Osasto tarjoaa kahvit, jonka vuoksi toivotaan etukäteisilmoittautumiset.

Ilmoittautumiset: Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050-383 5486 (iltaisin)

Tervetuloa esitelmätilaisuuteen

Johtokunta

Tapahumia

JP 27:n kesäpäivät Loviisassa, lauantaina 12.8.2017 klo 9.30–18.00

- 8.00 Bussikuljetusmahdollisuus Helsingistä, Kiasman pysäkiltä.
- 9.30 Bussikuljetus lähtee Loviisasta Hotelli Degerbyn välittömästä läheisyydestä.
- 10–11.30 Suur-Sarvilahden kartano**, Sarvilahdentie 99
Suur-Sarvilahden barokkilinna Pernajassa on Askaisten Louhisaaren kartanon ohella ainoa Suomessa säilynyt 1600-luvun kartanolinna. Birgitta Dahlbergin, kartanonrouvan isoisa oli jääkäri.
- 12.00 Lounas – päivän kalansaalis**
Kahvila & Ravintola Saltbodan
- 13–14 Tutustuminen Loviisan Merenkulkumuseoon**, Laivasilta 8
Vuonna 1926 Ragnar Nordström aloitti laivanvarustustoiminnan, joka jatkui kaupungissa 44 vuoden ajan. Varustamo oli aikanaan yksi Suomen suurimmista perhevarustamoista ja sen lipun alla kulki kaikkiaan 71 erikokoista alusta.
- 14.15–15.30 Voitto tai kuolema. Jääkärieverstin elämä ja perintö -esitelmä**
Martti tai Raimo-Ragnar Nordström pitää esitelmän isästään Ragnar Nordströmistä
Raimo-Ragnar Nordström on suomentanut isänsä muistelmat *Voitto tai kuolema. Jääkärieverstin elämä ja perintö*.
- 15.45 Jääkärieverstin Ragnar Nordströmin muistopaasi torin laidalla Esplanadinpuistossa**
Seppeleen lasku
- 16.15 Kahvi & Crème Brûlée valkosuklaalla ja passionhedelmällä**
Loviisan Kappeli, Kuningattarenkatu 19
Bussikuljetus Loviisa – Helsinki

Lämpimästi tervetuloa mukaan!

Kesäpäivien hinta on 40 euroa per henkilö ja se maksetaan Helsinki-Uusimaa osaston tilille ilmoittautumisen yhteydessä. Nordea FI56 2263 2004 0030 79, Lisätiedot kenttään maksajien nimet.

Ilmoittautumiset: 14.7. mennessä mieluusti sähköpostitse:

Helena Miettinen, helenamiettinen10@gmail.com tai 0400 241 753

Ilmoittautumisen yhteydessä kerro myös mahdolliset ruoka-allergiat, jos sellaisia on. Ilmoita samalla, tuletko bussin kyytiin Helsingistä vai Loviisasta.

OBS! Huomioitthän, että Suur-Sarvilahden kartano on yksityiskoti, joka ei ole esteetön. Mikäli liikut huonosti, kannattaa aamun ohjelma jättää suosiolla väliin.

Ohessa vielä majoitustarjous tiedoksenne.

Hotelli: Hotel Degerby

Osoite: Brandensteininkatu 17, 07900 Loviisa

Puhelinnumero: +358 (0)19 505 61

Sähköposti: reception@degerby.com

Aika 11.–12.08.2017

Hinta 89 € yhden hengen huone / vuorokausi

99 € kahden hengen huone / vuorokausi

Varaaminen

Jokainen majoittuja varaa itse huoneensa suoraan hotellista, yllä olevia yhteystietoja sekä varaustunnusta JP27 käyttämällä viimeistään 14.07.2017 mennessä. Tämän päivämäärän jälkeen huoneet vapautuvat automaattisesti takaisin hotelli myyntiin.

Maksutapa//Jokainen varaa ja maksaa oman majoituksensa.

Tervetuloa!

JP27:n viimeinen komentaja Eduard Ausfeld palkittiin korkein suomalaisin kunniamerkein

Kirja *Kunnian ruletti – korkeimmat ulkomaalaisille 1941–1944 annetut suomalaiset kunniamerkit* (SKS 2017) käsittelee niitä 317 ulkomaalaista, jolle annettiin jatkosodan vuosina suomalainen suurristi, 1. luokan Vapaudenristi rintatähtineen, 1. luokan Vapaudenristi tai I luokan komentajamerkki. Useat jääkärit – etenkin **Oiva Willamo, Walter Horn ja Paavo Talvela** – ovat teoksessa keskeisessä roolissa kunniamerkkien ehdottajina ja luovuttajina. Vapaudenristin ritarikunnan varakanslerina toimineella päämajan komentoesikunnan päälliköllä **W. E. Tuompolla** oli esittelijänä keskeisin rooli sotilaallisissa kunniamerkkikysymyksissä. Lauri Malmberg puolestaan vaikutti Suomen Valkoisen Ruusun ja vuonna 1942 perustetun Suomen Leijonan ritarikuntien hallituksessa.

Saksalaisten sotilaiden korkean tason palkitsemista *Kunnian ruletissa* käsitellään taustoittavasti osittain jo vuodesta 1918 alkaen. Vuonna 1940 annetuista korkeimmista kunniamerkeistä jääkärihistoriaan liittyi tykistönkenraali **Friedrich von Rabenaun** saama Suomen Valkoisen Ruusun (SVR) suurristi. Alun perin Rabenaun palkitsemista oli ehdottanut Jääkäri-liitto. Esityksen perustelussa todettiin, että "Rabenaun on sota-arkistomme ja puolustusministeriön sotahistoriallisen toimiston pyynnöstä toimittanut Suomeen erittäin arvokkaita alkupe-

räisiä asiakirjoja ja asiakirjajäljennöksiä ja sen lisäksi auliisti avustanut suomalaisten tutkijain työtä Potsdamin sota-arkistossa." Rabenaulle päätettiin ensin 15.8.1940 antaa SVR:n I luokan komentajamerkki, mutta se muutettiin suurristiksi 30.11.1940 Saksan ulkoasiainministeriön pyydettyä, että 1.9.1940 tykistönkenraaliksi ylennetylle Rabenaulle annettaisiin "hänen arvoaan vastaava" kunniamerkki. Suomen Berliinin-sotilasasiamies eversti Horn luovutti suurristin 27.3.1941, jolloin Rabenaun kertoi olevansa "erittäin onnellinen kunnia-

Suomen Berliinin-lähettiläs T. M. Kivimäki (oikealla) luovutti Suomen Valkoisen Ruusun I luokan komentajamerkin rintatähden ylihallitusneuvos Eduard Ausfeldille tämän jääkärien kotiinpaluun vuosipäivänä 25. helmikuuta 1941 järjestämällä päivällisellä. Vasemmalla Berliinin kaupunginkomendantti kenraaliluutnantti Paul von Hase, joka sai SVR:n I luokan komentajamerkin miekkoineen 1942.

merkistä” todeten, että oli ”erityinen kunnia” saada se ”niin urhealta kansalta” kuin Suomelta.

Kaikki jääkärien parista tulleet kunniamerkkiehdotukset eivät aina olleet menestyksekkäitä. Jääkärien Saksan-matkan merkeissä 1935 tehty esitys Jääkäripataljoona 27:n viimeisen saksalaisen komentajan, Saksan valtakunnantyöministeriön ylihallitusneuvoksen, Preussin kuninkaallisen armeijan kapteenin ja Suomen armeijan everstin **Eduard Ausfeldin** palkitsemisesta hylättiin. **Ruth Munckin** kanssa 1918–1921 naimisissa ollut Ausfeld oli palvellut upseerina Suomen armeijassa ja suojeluskunnissa 1918–1923. Palattuaan Saksaan hän oli *Stahlhelm*-veteraanijärjestön palveluksessa 1924–1933. Vuodesta 1933 alkaen Ausfeldin toimialana työministeriössä oli lähinnä sotainvalidien huollon järjestäminen. Jääkäriliiton tehtyä uuden kunniamerkkiehdotuksen Ausfeld sai SVR:n komentajamerkin vuonna 1937.

Mannerheimin 17.1.1941 allekirjoittaman lyhytsanaisen esityksen perusteella Ausfeld sai SVR:n I luokan komentajamerkin 22.1.1941. Esityksessä todettiin vain Ausfeldin saaneen SVR:n komentajamerkin 1937 sekä 2. ja 4. luokan Vapaudenristit 1918. Tammikuun 24. päivänä 1941 Ausfeld kertoi Suomen Berliin-lähettiläälle **T. M. Kivimäelle** yllättävän tiedon, ”että Hitler muka olisi päättänyt [...] ottaa ohjelmaansa sotaretken Venäjää vastaan vielä tämän kevään kuluessa”, kuten Kivimäki kirjoitti presidentti **Risto Rytille**. Ausfeld vastaanotti I luokan komentajamerkin rintatähden Kivimäeltä jääkärien päivänä 25. helmikuuta 1941 järjestämillään päivällisillä. Päivällispuheessaan Ausfeld viittasi Suomen raskaisiin menetyksiin talvisodassa, mutta lisäsi uskovansa, ”että Suomen jälleenrakennustyö kohtalon määräämän Euroopan mantereen uudistijärjestelyn puitteissa onnistuu, ja se merkitsee yhteistyötä Saksan kansan kanssa”.

Ausfeld suomalaisessa everstin univormussa kaulassaan 1. luokan Vapaudenristi miekkoineen. Ausfeld kantoi Jääkärikunniamerkkiä Preussin 1. luokan Rautaristin alapuolella. Ausfeld antoi tämän kuvan kenraali Östermanille muistoksi mielenkiintoisesta ajasta suomalaisena upseerina Östermanin esikunnassa 1941–1942.

Palveli jatkosodassa suomalaisena everstinä

Ausfeldin yhteydet Suomeen jatkuivat tiiviinä ja hän palveli jatkosodassa suomalaisena everstinä, mutta palasi Saksaan, kun hänen lomansa työministeriöstä loppui. Ulkomaalainen vapaaehtoinen Ernst Wilhelm Eduard Ausfeld merkittiin puolustusvoimien sodanajan upseeriluetteloihin everstinä 8.9.1941 ja hänelle myönnettiin ero palveluksesta päivämäärällä 15.11.1942. Sotakoulutuksen ylitarkastajan kenraaliluutnantti **Hugo Östermanin** allekirjoittamat perustelut, joiden nojalla Ausfeld sai 1. luokan Vapaudenristin miekkoineen keltaisessa nauhassa 25.5.1942, ovat pisimpiä lajissaan:

”Eversti Ausfeld’in ansiot jääkäripataljoona 27:n toiminnassa ja vapaussodassa ovat tunnettuja. Vapaussodan jälkeen toimi hän jonkun aikaa edelleen Suomessa, mutta siirtyi sitten kuitenkin takaisin Saksaan. Väli vuosina hän osoittautui lämpimäksi Suomi-ystäväksi, joka aina voimiensa mukaan antoi apunsa suomalaisille pyrkimyksille. Koko talvisodan aikana yritti hän myös toimia Suomen hyväksi. Kun nykyinen sotamme alkoi, ilmoittautui hän uudelleen vapaaehtoisesti Suomen armeijaan. Palveltuaan jonkun aikaa Kotijoukkojen esikunnassa on hän sen jälkeen toiminut Koulutuksen Ylitarkastajan apulaisena ja siinä ominaisuudessa tunnontarkasti ja asiallisesti suorittanut tarkastuksia, joissa hänen suuri arvovaltansa ja kokemuksensa ovat olleet innoittavia ja koulutusta huomattavasti edistäviä. Lisäperusteluna on myös huomautettava, että eversti Ausfeld vuonna 1918 toimi silloisen prikaatin ja taisteluryhmän komentajana.”

Östermanin viittaus Ausfeldin talvisodan aikaiseen toimintaan Suomen hyväksi on mielenkiintoinen myös hänen kunniamerkkiensä valossa. Jatkosodan aikana otetussa valokuvassa, jossa Ausfeld on suomalaisessa everstin univormussa, hänen pienoiskunniamerkinauhoissaan alarivissä toiseksi viimeisenä on saksalaiselle harvinainen Sodan 1939–1940 muistomitali miekoilla. Ausfeldille myönnetty muistomitali miekoilla ja soljella Kenttäarmeija toimitettiin 2.6.1942. Asetustekstin mukaan muistomitalin miekkoihin oli oikeutettu ”rintamalla kenttäarmeijaan kuuluneena joukkojen taistelutoimintaan vihollisen tulen alaisena osallistunut, henkensä alttiiksi asettanut henkilö”. Ausfeldin vapaaehtoiskortin mukaan hän ei osallistunut talvisotaan.

TEKSTI: **Antti Matikkala**

Jääkärien kuopus Erik Wulff eteni everstiksi

Kun Jarl Erik Wulff ilmoittautui Lockstedtiin Pfadfinder-kurssille 9.10.1915 aiottiin hänet palauttaa kotiin nuoren ikänsä vuoksi. Hän oli nimittäin vasta 16-vuotias. Hänen annettiin kuitenkin jäädä koulutukseen ja hän menestyikin nuoruudestaan huolimatta hyvin. Hilfsgruppenführeriksi hänet ylennettiin jo 10.1.1916 ja Gruppenführeriksi 25.12.1917. Kuninkaallisen Preussin Jääkäripataljoona 27:n mukana hän osallistui 1. maailmansodan asemataisteluihin Missellä ja Dumbessa sekä talvitaisteluihin Aa-joella.

Wulff palasi luutnantiksi ylennettynä Vaasaan 25.2.1918 jääkäreiden pääjoukon mukana. Kotiintulojuhlassuoksien jälkeen hänet määrättiin V jääkäripataljoonaan Kuopioon 26.2.1918. Vapausotaan hän osallistui Viipurissa, jossa hänellä oli vain 18-vuotiaana oma komppania johdettavanaan.

Vapausodan jälkeen hän asettui asumaan Kuopioon Suomen Pankin taloon Kauppakadulle. Perimätiedon mukaan hän näki asuntonsa ikkunas- ta kuopiolaisen Sivi Biesen, kauppaneuvos Gustaf Raninin tyttärentyt- tären ja ihastui kauniiseen naiseen. Erik Wulff ja Sivi Biese avioituivat sittemmin vuonna 1921.

Perheeseen syntyi tytär Eila Margareta vuonna 1922 ja poika Carl-Erik vuonna 1926. Isänä Erik Wulffin on kerrottu olleen tiukkaa kuria pitänyt kasvattaja, mutta hyvin huolehtivainen, mitä lasten tekemisiin tuli. Ra- han käytössä Wulff oli hyvin tarkka, eikä lapsia hemmoteltu tavaroilla.

Perhe muutti asuinpaikkaa useita kertoja Erik Wulffin komennuspaik- kojen mukaan. Perheen kotona jär- jestettiin iloisia juhlia niin Haminassa kuin Viipurissa. Viipurista perhe jou- tui kahdesti lähtemään pois sodan

Luutnantti Erik Wulff Suomeen palan- neena.

alta. Osa perheen omaisuudesta jäi Viipuriin. Perhe oli ennen jatkosodan alkamista asettunut uudestaan Viipu- rin kotiinsa Kalevanrinteelle. Perheel- lä oli kesäpaikka Muolaassa. Sotien jälkeen perheen asuinpaikkana oli Hennalan kasarmialue Lahdessa.

Jääkäritoveri nai vaimon sisaren

Erik Wulffin jääkäritoveri Irmer For- sius avioitui Sivi Biesen sisaren Alma Biesen kanssa. Sisarukset perheineen pitivät tiiviisti yhteyttä.

Erik Wulff kävi 8-luokkaisia lyse- oita varten vahvistetun oppimäärän loppuun Kuopion suomalaisessa lyse- ossa, josta hän sai päättötodistuksen

vuonna 1923. Opintojen loppuun saattamista varten hän oli tuolloin puoli vuotta virkavapaalla puolustus- voimien palveluksesta.

Erik Wulff ylennettiin kapteenik- si vuonna 1919, majuriksi vuonna 1924, everstiluutnantiksi vuonna 1934 ja everstiksi vuonna 1941.

Talvisodan aikana Erik Wulff toimi III Armeijakunnan huoltopäällikkönä ja II Armeijakunnan intendenttinä. Jatkosodassa Wolff toimi IV Armei- jakunnan (Kannaksen rykmentin) huoltopäällikkönä.

Esimiesten arvostelu ja lausunto sodanaikaisesta toiminnasta ja soti- lasominaisuuksista:

”Talvisodassa eversti Wulff yhdes- sä II AK:n silloisen huoltopäällikön kanssa onnistui erinomaisella tarmol- laan ja järjestelykyvyllään voittamaan ne tavattoman suuret vaikeudet, jotka silloin asettuivat huollon tielle. Var- sinkin sodan loppuvaiheessa, jolloin II AKE:n huoltoortaan oli vastattava ei ainoastaan oman AK:n vaan myös ryhmä Oesch’in huollosta, joutui huoltouseerien järjestely- ja työkyky mitä vaikeimmalle kokeelle. Lienee huomattavaksi osaksi eversti Wulffin ansiota, että esim. e-tarvikehuolto koko ajan toimi moitteettomasti.

Kan.R:n huoltopäällikkönä eversti W. sai työnsä, jonka laajuudesta ja monipuolisuudesta sivullisten on vaikeaa saada oikea käsitys. Sen suuren työtaakan lisäksi, minkä yli 4 divisioonaa käsittävän Kan.R:n huolto jo sinänsä toi mukanaan, aiheuttivat palautetulla alueella suoritettava jäl- leenrakennustyö, sen tuotantokyvyn hyväksikäyttö sekä suhteet sotilas- ja siviilihallintoviranomaisiin mitä mo- ninlaisimpia uusia tehtäviä ja ongel- mia. Eversti Wulffin suuri kokemus näissä asioissa, hänen selväpiirteinen järjestelykykynsä sekä hänen taitonsa

käytännöllisen elämän alalla ovat tehneet hänelle mahdolliseksi ratkaista kaikki nämä tehtävät suurin piirtein erinomaisella tavalla. ... Pidän eversti Wulffia erittäin käyttökelpoisena huoltopäällikkönä. 19.4.1944 Kenr. luutn. H. Öhquist (Ent. Kan.R:n kom.)”

”Eversti Wulff on pystyvä, järjestykykyinen ja pitkäaikaisen kokemuksen omaava huoltopäällikkö. 8.5.1944 IV Armeijakunnan komentaja, kenr.Int. T. Laatikainen.”

Erik Wulff erosi puolustusvoimista toukokuussa 1947 ja siirtyi Oy Gust. Raninin palvelukseen Kuopioon. Hän toimi yhtiön isännöitsijänä vuodet 1947-1950. Oy Gust. Raninin johtokunnan jäsenenä hän toimi vuodesta 1924 lähtien aina kuolemaansa saakka.

Hautakivi varustettiin Hietaniemestä

Erik Wulff kuoli 22.5.1950 Kuopiossa. Hänet haudattiin oman toiveensa mukaisesti lähiomaisten läsnä ollessa Helsingin Hietaniemen hautausmaalle sukuhautaan vanhempiensa ja sisarustensa viereen. Erik Wulffin erillinen, jääkärimerkillä varustettu hautakivi varustettiin haudalta yli 30 vuotta sitten. Sittemmin hänen

Nuoripari Erik Wulff ja Sivi Biese tämän lapsuudenkodin Koivumäen kartanon rappusilla Kuopion Hiltulanlahdessa.

nimensä ja tittelinsä kaiverrutettiin sukuhaudan yhteiseen hautapaateen virheellisesti ja ruotsin kielellä. Tarkoitus on, että jääkärieversti Erik Wulffin haudalle saadaan hänen toiveensa mukaisesti valkoinen erillinen hautakivi, jossa on jääkärimerkki ja suomenkielinen teksti.

Erik Wulff everstiluutnanttina 1941.

Mikäli jollakin Parolen lukijalla on tietoa Erik Wulffin vaiheista tai kuvia hänestä, otetaan niitä mielellään vastaan: jaakarieversti.wulff@gmail.com tai Parolen toimituksen kautta.

TEKSTI: **Laura Eskanen**
Erik Wulffin pojan tyttärenytär

Löydät netistä jääkäri Kronlöfin muistelmat

Jääkäripataljoona 27:n rivimiehen, jääkäri H. Kronlöfin päiväkirja on alun perin julkaistu pienenä omakustannepainoksena jo 2005, mutta nyt se saatetaan Suomen historiasta kiinnostuneiden saataville verkon välityksellä.

Päiväkirja kattaa ajanjakson jääkäri-riviväyksestä syksyllä 1915 Tampereen taisteluihin keväällä 1918. Se tuo esiin rivisotilaan arjen ja ajatukset historian käännevaiheissa – tilanteissa, joissa yksilöt ottivat suuria henki-

lökohtaisia riskejä lähes olemattoman tiedonkulun varassa.

Alkuperäisen H. Kronlöfin ruotsinkielisen teoksen lisäksi julkaistaan myös Jens Kronlöfin suomennos, joka sisältää kuvia kirjoittajan albumista.

noin 250-sivuiset Jääkäri muistelmat (pdf) löytyvät seuraavan linkin takaa:

<http://suomifinland100.fi/project/jaakarin-muistelmat/>

Kolumni • Jukka Knuuti

Gotlanti ja Oolanti

Kylmän sodan aikana Gotlantia kutsuttiin Ruotsin Itämeren uppoamatomaksi lentotukialukseksi. Saari oli vahvasti varustettu, sillä se nähtiin ensimmäiseksi kohteeksi Neuvostoliiton invaasioon Ruotsiin, minkä varalle Ruotsi oli kehittänyt vahvan puolustuksen. Parhaimmillaan Gotlannin puolustukseen oli varattu rannikkopuolustuksen lisäksi kokonainen mekanisoitu prikaati.

Neuvostoliiton kukistuttua ruotsalaiset päättivät 1990-luvulla, ettei sotaa enää koskaan tule ja maanpuolustus romutettiin vauhdilla.

Mutta sitten alkoi Krimillä ja Ukrainassa tapahtua. Ikuista rauhaa ei ollutkaan näköpiirissä ja Ruotsi muutti suhtautumistaan Gotlannin puolustukseen. 2013 päätettiin varastoida saarelle panssarivaunukomppanian kalusto, minkä ytimen muodosti 14 Leopard 2A5-panssaria. Niille oli tarkoitus lennättää miehistö tarpeen vaatiessa mantereelta.

Gotlannin ”uudelleenvarustaminen” kohtasi alusta alkaen hankaluuksia, sillä alueen sotilasrakennukset oli jo ehditty myydä pilkkahintaan. Nyt piti hankkia uudelleen vaunuhallit ja kasarmit kovalla rahalla.

Venäjä alkoi Ukrainan jälkeen pullistella lihaksiaan myös Itämeren piirissä. Niinpä Ruotsi päätti sijoittaa Gotlantiin 150 henkeä käsittävän jal-

kaväkikomppanian. Yksikön sijoitus aikaistettiin ja syksyllä 2016 saarelle sotaharjoitukseen tuotu komppania jäikin saarelle pysyvästi. Jalkaväkikomppania yhdessä aiemmin varastoitujen vaunujen kanssa muodostaa nyt Taisteluosasto Gotlannin. Jalkaväkikomppanian miehistöstä pääosa on värvättyjä. Vaunukomppaniasta värvätystä miehistöstä useimmat taas palvelevat Gotlannilla ajoittain. Näiden lisäksi puolustusta tulee 450 henkilön Hemvärnet.

Jos Gotlanti oli Ruotsin uppoamaton lentotukialus, niin Ahvenanmaalla oli aikanaan myös suuri merkitys Ruotsille. Ahvenanmaa väärissä käsissä on kuin pistooli Ruotsin ohimolla. Puolustusministeri Jussi Niinistö lainasi tätä ruotsalaisten vanhaa sanontaa viime kesänä. Hän sanoi Suomen haluavan luottaa kansainväliseen oikeuteen. Emme voi siihen kuitenkaan 100-prosenttisesti luottaa kriisitilanteessa. Tämä on otettava suunnittelussa huomioon, Niinistö arvioi.

Ministerin lausunto tulkittiin mediassa Niinistön vaatimukseksi Ahvenanmaan demilitarisoinnin purkamiseksi. Uskomattomin perustelu nykytilanteen säilyttämiseksi tuli tietysti Ahvenanmaalta. ”Sen sijaan että Suomi valitsisi vaivalloisen ja kalliin sotilaallisen läsnäolon, maa voi

panostaa ulkorajojen tehokkaaseen valvontaan”. Näin kirjoitti lokakuussa Ahvenanmaan rauhaninstituutin johtaja Sia Spilipoulou Åkerman HS:n vieraskynä-palstalla.

Voisi tietenkin kysyä, eikä juuri Ahvenanmaan alue osa Suomen ulkorajaa. Mutta ei tuon tasoisesta puheenvuorosta kannata piitata.

Ahvenanmaan demilitarisointi periytyy Krimin sodan ajalta, jolloin englantilais-ranskalainen laivasto hävitti Venäjän rakentaman Bomarsundin linnoituksen. Pariisin rauhassa 1856 Venäjä sitoutui olemaan linnoittamatta saaria. Tosin se luonnollisesti varusti alueen ensimmäisen maailmansodan aikana.

Kansainliiton johdolla tehtiin sopimus Ahvenanmaan demilitarisoinnista 1921. Sopimuksen allekirjoittivat Saksa, Tanska, Islanti, Viro, Suomi, Ranska, Iso-Britannia, Irlanti, Intia, Italia, Latvia, Puola ja Ruotsi. Näillä 13 maalla tuskin olisi mitään demilitarisoinnin purkua vastaan. Yksi niistä, Ruotsi, jopa suunnitteli 1939 saarten linnoittamista yhdessä Suomen kanssa.

Ruotsi kuitenkin perääntyi Moskovan ärähdykseen. Neuvostoliitto ei tosin ollut sopimuksen osapuoli, sillä Neuvosto-Venäjä ollut 1921-sopimusta tehtäessä vielä kansainliiton jäsen.

Jatkuu ►

Jatkuu ►

Toisen maailmansodan rauhoissa Neuvostoliiton vaatimuksesta sovittiin Ahvenanmaan linnoittamattomuudesta. Sitä valvomaan Neuvostoliitto sai perustaa Maarianhaminaan konsulaatin.

Toki Suomi on nykyin varautunut Ahvenanmaan puolustamiseen, vaikka toiminnan edellyttämä materiaalin varastointi saarille onkin kielletty. Saarten puolustus on Porin prikaatin tehtävä. Jonkun kerran onkin ”miehityspataljoona” pakattu laivaan yhdessä satamassa ja siirretty toiseen satamaan. Käyhän se harjoittelusta paremman puutteessa.

Ahvenanmaan demilitarisoinnin syynä ollut aina alueen puolustusmahdollisuuksien heikentäminen. Näin 1856 Englanti ja Ranska halusivat rajoittaa Venäjän puolustuskykyä Itämerellä. Samasta syystä Neuvostoliitto kielsi alueen linnoittamisen 1940.

Nykyään ei ole mitään syytä Ahvenanmaan demilitarisointiin. Suomen valtionjohto ei ilmeisesti pidä asiaa merkityksellisenä, koska sitä ei ole otettu missään vaiheessa esille. Suomen hallitus katsoi 1990 yksipuolisesti, etteivät Pariisin rauhansopimuksen 1947 Suomen aseistuksen

rajoitukset ole ajanmukaisia, joten ne eivät ole voimassa poikkeuksena ydinaseista pidättäytyminen.

Tuolloin olisi saattanut olla hyvä tilaisuus päästä eroon myös Suomen suvereniteettia rajoittavasta Ahvenanmaan demilitarisoinnista. Mutta tämä anomalia säilynee tästä ikuisuuteen – Venäjän ja ahvenanmaalaisten tyydytykseksi.

Julkaistu Suomen sotilas 6/2016

Tärkeä kuva jääkäri liikkeen historiasta

Pohjanmaan Maanpuolustuskillan ylläpitämässä Vaasan Sotaveteraanimuseossa on esillä Kansallisarkiston tuottama näyttely Suomen tie itsenäisyyteen. Esillä on mm. Sotamuseon kokoelmiin kuuluva Hugo Backmanssonin 1930-luvun maalaus. Siinä Walter Horn ja Bertel Paulig käyvät Tukholmassa joulukuussa 1914 neuvotteluja siellä vaikuttaneen suomalaisaktivisti Herman Gummeruksen kanssa mahdollisuuksista saada suomalaisille sotilaskoulutusta Saksassa. Pian tapaamisen jälkeen voitiin ryhtyä jääkärien rekrytoimiseen. Horn ja Paulig kuuluivat luonnollisesti ensimmäisiin lähtijöihin.

TEKSTI: **Ilkka Virtanen**

Jääkärivärvärin viimeinen leposija sai muistomerkin 70 vuoden jälkeen

Into Kalervo Auer (1890-1948) oli jääkärivärväri, kalterijääkäri, itsenäisyyden alkuvuosina puolustusvoimissa vauhdilla vääpelistä majuriksi kohonnut sotilas, sittemmin Hesarin toimittaja. Talvi- ja jatkosodan aikana hän työskenteli Kotijoukkojen esikunnassa, tutki ja kirjoitti kalterijääkärien ja koko jääkäri liikkeen historiaa, kunnes sotien jälkeen ajautui mielisairaalahoitoon. Auer vapautui myöhemmin sairaalahoidosta, mutta varoja elämiseen oli vaikea löytää.

Auer menehtyi tapaturman seurauksena Tampereen yleisessä sairaalassa ja hänet haudattiin Tampereen Sotilaspiirin kustannuksella Kalevankankaan hautausmaalle. Sotilaspiiri on vastannut haudan hoidosta aina vuoteen 1978 asti, jolloin hauta siirtyi Tampereen seurakuntayhtymän hoitoon. Hautamuistomerkin pystyttäjää ei kuitenkaan ole löytynyt ennen vuotta 2017.

Yksityisestä aloitteesta ja yksityisin lahjoitusvaroin hankittu muistomerkki paljastettiin Into Auerin haudalla sunnuntaina 12.3.2017. Tuolloin tuli kuluneeksi päivälleen 100 vuotta kalterijääkärien vapautumisesta Spalernajan vankilasta.

Paikalla jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen Pirkanmaan osaston järjestämässä paljastustilaisuudessa oli nelisenkymmentä jääkäriperinteen vaalijaa. Paljastuspuheen piti osaston jääkärihautoihin erikoistunut jäsen **Kyösti Tammisto**. Tilaisuuden ehkä koskettavin hetki koettiin, kun **Ada** ja **Unna** Järvenpää, jääkäri **Juho Alangon** lapsenlapsenlapsenlapset laskivat muistomerkillä pienen sinivalkoisin nauhoihin varustetun havuseppeleen.

Muistomerkki on tamperelaisen Taidetakomo Jurkka Design'in käsi-

alaa. Kahle-, kalteri- ja graniittielementeillään se symboloi voimakkaasti sitä ympäristöä, johon kalterijääkärit Spalernajassa joutuivat kiinni jäätyään.

Muistomerkin paljastusseremonian jälkeen pidettiin muistotilaisuus, jossa Auerista kirjan (Tapio Turpeinen: "Tapaus Into Auer, jääkäri liikkeen loppunäytös", Tammi 1995) kirjoittanut lehtori **Tapio Turpeinen** esitelmöi Auerin henkilöhistoriasta. Turpeisen jälkeen Pirkanmaan osaston hallituksen jäsen **Erkki Nikkanen** referoi valmisteilla olevaa osaston 30 v. historiikkia.

TEKSTI: **Timo Tulosmaa**
KUVAT: **Jorma Hautala**

Paljastettu muistomerkki on tamperelaisen Taidetakomo Jurkka Design'in käsialaa.

Jääkäri Juho Alangon lapsenlapsenlapsenlapset laskivat paljastetulle muistomerkillä havuseppeleen. Kuvassa Ada ja Unna sekä paljastuspuheen pitäjä Kyösti Tammisto. Airuina olivat Tampereen Ammattikorkeakoulun oppilaat, taustalla lippuvartijana Arto Ojakoski.

Viherkallion koulun Suomi 100-projekti

Panssarilaiva Ilmarisen pienoismalli

Espoossa toimiva Viherkallion koulu tekee Suomi – 100 juhluvuonna panssarilaiva Ilmarisen pienoismallin kierrätysmateriaaleista. Aivan tavallisesta pienoismallista ei ole kuitenkaan kysymys, sillä aluksella on pituutta peräti kaksi metriä ja on täten suurin tiedossa oleva tämän aluksen pienoismalli. Oppilaiden ohjaajana toimii erityisluokanopettaja Jari Lappalainen. Hän on oppilaiden kanssa miettinyt aluksen yksityiskohdat ja toteuttamisen.

Aluksen parissa on työskennellyt pääasiassa viides – ja kuudesluokkalaista oppilaita, niin tyttöjä kuin poikia. Vaikka alus toteutetaan kierrätysmateriaaleista on se hyvin näytävän näköinen yksityiskohtineen. Ilmarinen toteutetaan vuoden 1941 asussa aseistuksen ja naamiovärityksen osalta. Alus sähköistetään valoilla ja asetetaan koululla näköalapaikalle kertomaan historiastamme kaikille vierailijoille.

Projektissa ollaan tutustuttu aluksen historiaan ja pisteeksi lin päälle pyrimme vierailemaan haastatteluryhmän kanssa vielä Ilmarisen veteraanin luona, jotta oppilaat saavat kosketuksen oikeaan veteraaniin ja voivat jakaa kokemuksensa muille oppilaille.

Rakentamisessa on ollut monia mielenkiintoisia työvaiheita ja oppilaat ovat oppineet mallintamista, yhteistyötä, erilaisten työvälineiden käyttöä ja mm. vanerin taivuttamista.

Suomi – 100 projektilla Panssarilaiva Ilmarisesta koulu ja oppilaat haluavat kunnioittaa sotiemme veteraaneja ja Ilmarisen uhreja, jotka lepäävät hautapaikassaan Itämeressä. Alus jää koululle nähtäväksi ja esille myös tulevaisuudessa.

Akseli Leppänen ja Markus Muilu valmistavat Ilmarisen kantta.

Ilmarinen syntyy erityisluokanopettaja Jari Lappalaisen ohjauksessa. Kuvassa mukana Aino Kähkönen ja Nelli Karjalainen.

Viherkallion koulun panssarilaiva Ilmarinen on kaksi metriä pitkä.

Varusmiesikäiset ovat terveempiä kuin 1920-luvulla

Sotilassairaalat ovat historiaa

Teksti on tiivistelmä lääkintäkenraalimajuri Timo Sahin puheesta Hän toimi puolustusvoimien yllääkärinä vuosina 1996–2003.

Varusmiespalvelus on Suomessa turvallista. Varusmiespalvelusta suorittavien kuolleisuus on noin puolet siitä, kuin samanikäisillä suomalaisilla miehillä. Vuosittain kuolee alle 10 varusmiestä, pääasiassa vapaa-ajan liikennetapaturmissa tai itsemurhan kautta. Tautikuolemia on vain viidesosa siitä kuin samanikäisillä siviilissä.

Maamme itsenäisyyden alkuvuodet olivat haasteellista aikaa sotilaslääkinnälle. Kansalaissodaksi muuttuneessa Vapaussodassa kaatui noin 3 200 valkoista ja 3 700 punaista. Noin 60 000 punaista joutui vangiksi, vankileireillä kuoli 12 000. Infektiot olivat tuohon aikaan väestön suurimmat kuolinsyyt.

Vuosina 1918–1920 ns. espanjantautiin kuoli yli 10 000 henkeä. Isorokko, joka on saatu hävitetyksi maailmasta, oli vielä yleinen. Itsenäisyytemme ensi vuosina 1917–1919 maassamme todettiin lähes 5 500 isorokkotapausta; näistä 1 376 kuoli.

Itsenäisyytemme alku oli monella tavalla vaikea. Ilman kansan yhtenäisyyttä ja peräänantamattomuutta em-

me olisi myöhemmin selvinneet talvi- ja jatkosodasta, joissa kuoli noin 86 000 ja vammautui lähes 200 000, heistä pysyvästi noin 96 000.

Itsenäisyytemme alussa maassamme oli jo järjestetty terveydenhuolto sairaaloineen; lääkäreitä oli kuitenkin vain 600. Vuonna 1962 lääkäreiden määrä oli yli 3 000; nykyisin lääkäreitä on yli 20 000.

Puolustusvoimien terveydenhuolto aloitti lähes tyhjästä; sotaväkihän oli ollut lakkautettuna vuodesta 1905. Puolustusvoimat sai oman keskusotilassairaalsaan, kun Tilkka tuli puolustusvoimien haltuun kesäkuussa 1918. Parhaimmillaan sairaalassa oli 1970-luvulla yli 300 vuodepaikkaa. Toinen suuri sotilassairaala sijaitsi Viipurissa, jossa se on edelleenkin entisessä käytössä Viipurin Neitsyt-niemellä. Vuonna 2005 Tilkka lakkautettiin, jonka jälkeen puolustusvoimilla ei ole enää ollut omia sairaaloita.

1920-luvulla 20 prosenttia keskeytti palveluksen – nyt 10 prosenttia

Nykyään kutsunnoissa hyväksytään palvelukseen yli 80 prosenttia, palvelus keskeytyy terveyssyistä 10–15 prosentilta. Vastoin yleistä käsitystä palvelukseen astuvat ovat nykyisin terveempiä kuin itsenäisyytemme alussa. 1920-luvulla kutsuntaan saapuneista miehistä vain 63 prosenttia hyväksyttiin palvelukseen. Yleisimmät palvelukseen kelpaamattomuuden syyt olivat ruumiinrakenteen kehittymättömyys ja tartuntataudit, erityisesti tuberkuloosi. Nykyisin palvelukseen kelpaaviksi todetaan yli 80 prosenttia kutsuntaan tulevista. Osuus on kyllä laskussa. Yleisimmät terveydelliset esteet ovat mielenterveyden häiriöt, sokeritauti, älyllinen kehitysvammaisuus, epilepsia ja astma.

Varusmiehistä noin 20 prosentilla palvelus keskeytyi 1920-luvulla terveydellisistä syistä. Viime vuonna keskeytysprosentti oli vähän yli 10.

Varusmiespalvelus on nykyisin melko turvallista. Vuonna 1920 espanjantaudin aikana tuhannesta varusmiehestä 12 kuoli palvelusai- kanaan. Varusmiesten kuolleisuus oli melko suurta toiseen maailman-

Enää ei haavoittuneista liikutella purilaililla tai ahkioilla.

Jatkuu ►

sotaan asti. Yleisimmät kuolinsyyt olivat infektioaudit, kuten tulirokko, kurkkumätä, keuhkokuume ja tuberkuloosi. Viipurin Sotilassairaalassa kuoli 1930-luvulla vuosittain 50–70 varusmiestä, pääasiassa infektioautteihin. Antibiootteja ei ollut käytettävissä, 1930-luvulla tuli kuitenkin sulfa käyttöön. Puolustusvoimien edistyneisyyttä osoittaa, että Viipurin Sotilassairaala oli ensimmäinen sairaala maassamme, jossa käytettiin sulfavalmistetta, Prontosilia.

Varusmiesten kuolemantapauksia on nykyisin onneksi vähän. Kuolleisuus on noin puolet siitä, mitä samankäisten suomalaisten miesten kuolleisuus keskimäärin. On tosin otettava huomioon, että sairaimmat nuoret miehet eivät astu varusmiespalvelukseen. Vuosittain kuolee alle 10 varusmiestä, pääasiassa vapaa-ajan liikennetapaturmissa ja itsemurhan kautta. Tautikuolemia on vain viidesosa siitä kuin samankäisillä siviilissä.

Puolustusvoimien oma lääkintähuolto tekee mahdolliseksi sodan ajan joukkojemme lääkintähuollon, ts. kenttälääkinnän, kehitystyön ja koulutuksen sekä kenttälääkinnän suunnittelun ja valmistelun. On tärkeää seurata alan kansainvälistä kehitystä, soveltaa tietoja Suomen oloihin ja tehdä alan tutkimustyötä. Tämä on puolustusvoimien vastuulla. Sitä ei voi siviiliterveydenhuollolle

siirtää, mutta strateginen kumppanuus siviiliterveydenhuollon kanssa on poikkeusoloissa ainoa vaihtoehto. Materiaalisesti ja toiminnallisesti kenttälääkintämme on hyvällä tasolla.

Haavoittuneen nopea hoitoon pääsy tärkeää

2000-luvun kenttälääkinnässä pyrkimys on, että hoidon taso saatetaan mahdollisimman lähelle rauhan ajan standardeja. Hoidon etupainotteisuus, ammattilaisten hoitotoimenpiteet pian haavoittumisesta lähtien, nopea evakuointi ja reaaliaikainen telekommunikaatio ovat kehityksen kärjessä. Puolustusvoimat vastaa kaikesta hoidosta ja sairaankuljetuksesta evakuointisairaalaan asti, jolloin vastuu siirtyy siviiliterveydenhuollolle.

Haavoittuneen tulee päästä hengen pelastavaan kirurgiseen ensihoitoon kahden tunnin kuluessa, kun aiemmin kuutta tuntia pidettiin riittävänä. Tähän päästään, kun verenvuodon hillitsevä ensihoito aloitetaan 10 minuutin sisällä ja lääkärin antama ensihoito tunnin sisällä haavoittumisesta.

Taisteluensiapupakkaus kuuluu taistelijan varustukseen, ja joukoissa on erikoiskoulutettuja taistelupelastajia ja lääkintämiehiä. Jokaista noin 100 taistelijaa kohden on lääkärijohdoinen lääkintäryhmä. Kahden tunnin vaatimus kirurgiseen hoitoon pääsystä edellyttää, että jokaista noin 1 000 taistelijaa kohden on lääkintäjouk-

kie, johon kuuluu kirurgijohtoinen leikkausryhmä. Tämä uusi järjestelmä vähentää taistelukuolleisuutta jopa kolmanneksella aiemmasta.

Riihimäellä sijaitsevalla Sotilaslääketieteen keskuksella on vastuu kenttälääkinnän kehittämistä. Kehitys on ollut hyvä huolimatta terveydenhuollon henkilöstön ja toimipaikkojen voimakkaasta vähentymisestä. Haasteita on runsaasti, mutta on ilahduttavaa, että lakisääteistä palvelustaan suorittavien varusmiesten terveysturvallisuus ja kenttälääkintämme ovat hyvällä tasolla.

TEKSTI: **Timo Sahi**

Lääkintämiehen koulutushaaramerkki.

Varusmiehet saavat terveystalvet samoissa terveystalvetksuksissa kuin kaikki muutkin kansalaiset.

Lääkintämiehen ensiapulaukku.

Viipurin Neitsytniemeen rakennettiin suuri sotilassairaala. Se on edelleen alkupe- räisessä käytössä palvelleen vain toisen maan puolustusvoimia.

Kenen Viipuri?

Ruotsi 417 vuotta, Suomi 131 vuotta, Venäjä 128 vuotta,
Neuvostoliitto 46 vuotta

Vielä 2000 -luvun alussa eli yli 10 vuotta Neuvostoliiton kukistumisen jälkeen Viipurin linnan portin pielessä oli kuparilaatta, joka julisti sankarillisen puna-armeijan vapauttaneen vanhan venäläisen kaupungin fasisien ikeestä!

Ja vielä muutamia vuosia sitten oli tapana juhlia kaupungin vapauttamista 20.6. Tuo laatta on jo vuosia sitten kadonnut ties minne eikä noita vapautuksen juhlia ei enää järjestetä. On kuitenkin hyvä hiukan tarkemmin tutkia, miten asia oikeasti on, siis meidän näkökulmastamme, ja objektiivisesti, siis ”meidän objektiivisesti”.

Ruotsalainen Viipuri

Ruotsalainen kausi alkoi vuonna 1293, kun Ruotsin marski Torkkeli Knuutinpoika perusti Suomenveden pohjukkaan Viipurin linnan kolmannen ristiretken yhteydessä. Paikalla oli silloin karjalaista asutusta. Vuonna 1403 Viipuri sai kaupunginoikeudet.

Viipurin linna toimi Ruotsin puoleisen Karjalan hallintokeskuksena aina vuoteen 1710 asti. Yli 400 vuotta kestänyt ruotsalainen kausi päättyi vuonna silloin Suuren Pohjan sodan aikana Pietari Suuren joukkojen vallatessa kaupungin. Sodan päättyminen 1921 Uudenkaupungin rauhaan merkitsi myös Ruotsin suurvaltakauden loppua. Alkoi venäläisen Viipurin kausi.

Venäläinen Viipuri

Viipurin venäläinen kausi 1710 – 1812 oli linnoittamisen aikaa. Silloin rakennettiin mm. kaupungin edustalle Tervaniemelle Pyhän Annan Kruunu -linnoitus. Kaupungissa säilyi venäläisyydestä huolimatta myös suomenkielinen asutus. Saksalainen väestönosa kasvoi ruotsalaisen kustannuksella.

Suomalainen Viipuri

Kun Suomi sitten 1809 liitettiin Venäjään, siitä tehtiin autonominen

suuriruhtinaskunta. Vuonna 1812 ns. Vanha Suomi mukaan luettuna Karjalan kannas, Viipuri, Käkisalmi ja Sortavala liitettiin Suomen suuriruhtinaskuntaan. Alkoi Viipurin suomalaisen kausi. Suomalaisen kauden alkaessa Viipurin kaupunginhallinto ja siviilielämä oli käytännössä saksalaisten johdossa, vaikka heitä oli kaupungin siviiliasukkaista vain 12 %, ruotsinkielisiä oli 14 %, suomenkielisiä 44 % ja loput 30 % pääosin venäjänkielisiä.

1800 -luku oli Viipurille huomattavien muutosten aikaa. Itämainen sota, meillä Oolannin sotana tunnettu, havahdutti venäläiset linnoittamaan Viipuria. Syntyi Patterinmäen linnoitus- ja varuskunta-alue. Toisaalta vanhat kaupunginmuurit purettiin ja uusi asemakaava valmistui. Vuonna 1856 valmistunut Saimaan kanava vahvisti Viipurin taloudellista asemaa merkittävästi.

Kun Viipuri oli kiistatta ruotsalainen. Erik Dahlbergin kuparipiirros vuodelta 1716.

Vuonna 1870 valmistui rautatie Pietarista Viipuriin ja edelleen Helsinkiin ja vuonna 1894 Karjalan rata Viipurista Sortavalan kautta Joensuuun. Suomen itsenäistyttyä Viipuri kasvoi ja vahvistui edelleen Suomen toiseksi suurimmaksi kaupungiksi.

Neuvosto-Viipuri

Suomalaisen kauden päätti talvisotaa seurannut Moskovan rauha vuonna 1940. Kaupungin sovjetisointi ja asuttaminen alkoi yhdellä, mutta neuvostokausi päättyi lyhyeen suomalaisten vallattua kaupungin takaisin elokuun lopulla 1941.

Viipuri taas suomalaisilla

Seuraava suomalainen jakso jatkosodan aikana kesti vajaat kolme vuotta. Pahasti vaurioitunut kaupunki ei palannut ennalleen. Sen asukkaista palasi kotikaupunkiinsa vain kolmannes. Sotilaita oli sitäkin enemmän. Kesäkuun 20. päivä 1944 oli "Viipurin viimeinen päivä".

Jälleen venäläinen Viipuri

Seuraavat 46 vuotta Viipuri oli neuvostokaupunki. Neuvostoliiton aluehierarkiassa se oli rajamaata ja periferiaa, johon alettiin vähitellen panostaa vasta kauden lopulla. Neuvostoliiton kaaduttua Viipuri alkoi hiljalleen elpyä ja viimeiset kymmenkunta vuotta ovat olleet varsin nopean ja suotuisan kehityksen aikaa.

Kaupungin venäläisyyttä on näköjään haluttu uudelleen korostaa. Pari vuotta sitten Viipurille annettiin mahtipontinen kunnianimi "Sotilas-kunnian kaupunki". Samalla ilmestyi paraatikenttänä Suomenkin aikana käytetylle Kouluaukiolle Linnakadun varteen näyttävä monumentti. Sen tuntumassa ollut kommunistijohtaja Kalininin patsas yksinkertaisesti katosi jonnekin.

Viimeisimmät Viipuriakin sivuavat uutiset kertovat presidentti Putinin edeltäjänsä tavoin myöntäneen, että Neuvostoliitto aloitti talvisodan. Hän totesi kuitenkin sen tapahtuneen

Jatkuu ►

Suomalainen Viipuri on hyvin rauhallinen 1920-luvulla. Taustalla rautatieasema.

Viipuri on taas suomalainen. Valtausparaati kesäkuussa 1941.

Nyt Viipuri on neuvostoliittolainen. 76 mm:n tykki ampuu Pohjoissataman alueella. Linna näkyy taustalla

Jatkuu ►

vuoden 1917 (!) "virheellisten rajojen oikaisemiseksi". Hän myönsi puna-armeijan suuret tappiot talvisodassa mutta totesi Suomen saaneen "kokea Neuvostoliiton voiman".

Mielenkiintoista! Kun Lenin 1917 ystävällisesti "soi" Suomelle itsenäisyyden, hän samalla tuli vahvistaneeksi rajoiksemme Suomen suuriruhtinaskunnan rajat. Kun sitten Tartossa 1920 allekirjoitettiin rauhansopimus Suomen ja bolsevistisen Neuvosto-Venäjän välillä, nuo rajat vahvistettiin virallisestikin. Tietysti siinä tapahtui vähitellen vahvistuneen ja imperialistisen tsaarin Venäjän rajojen palauttamiseen tähtäävän Neuvostoliiton katsannossa paha virhe.

Venäläinen kausi jatkuu.

Yhteenlaskun aika

Viipuri oli ruotsalainen kaupunki vuodesta 1293 vuoteen 1710 eli 417 vuotta. Venäläinen se oli vuodesta 1710 vuoteen 1812 eli 102 vuotta. Suomalainen kausi kesti vuodesta 1812 vuoteen 1940 eli 128 vuotta. Kun tähän lisätään suomalainen kausi 1941-1944, saadaan suomalaisiksi vuosiksi yhteensä 131 vuotta. Neuvostokaupunki Viipuri oli 1940-41 ja 1944-1990 eli yhteensä 46 vuotta.

Tältä Viipuri siis näyttää sitä hallinneiden valtioiden näkökulmasta katsottuna. Kokonaan toisenlaisiin lukuihin päästään, jos lasketaan, ketä kaupungissa sen yli 700 -vuotisen historian aikana on asunut. Sillä tavalla laskien Viipuri on vanha suomalainen kaupunki. Tai oikeastaan, laski miten laski, se on, kuten laulussakin sanotaan, KARJALAISTEN KAUPUNKI! Tai vielä oikeammin, kuten vanha viipurilainen, ystäväni Kyösti Rainila korjasi: VIIPURILAISTEN KAUPUNKI! Viipurilaiset kun hänen mukaansa olivat ihan oma ihmislajinsa...

TEKSTI: Göran Lindgren

Tunnistuskuvasta uutta tietoa

Kuva jääkäriupseereista on todennäköisesti otettu 25.2.1942 jääkärien päivänä. Kuvassa oleva kenraali Tuompo on merkinnyt tapauksen päiväkirjaansa 26.2.1942. W.E. Tuompo- Päiväkirjani päämajasta-teoksen sivu 114. (Parole/ joulukuu 2016, s. 28)

Jalkaväenkenraali K.A. Heiskasen eroamisvuosi on 1959, ei 1957. (Parole/joulukuu 2016, s. 26)

Parhain terveisin

Jani Sievola

Kuka tuntee?

Päivi Pennanen-Mäkinen lähetti tämän kuvan Paroleen. Jos tunnet miehen, ilmoita hänelle ja mielellään myös Paroleen.

Löytyisikö tätä kautta tietoa, kuka liitteenä olevassa kuvassa on? Kuva löytyi äidinäitini jäämistöstä. Kiinnostaisi kovasti tietää enemmän, mutta en ole löytänyt tietoa. Onnistuisiko näin? Kiitos jo etukäteen.

Ystävällisin terveisin,
Päivi Pennanen-Mäkinen
paivi.vesa@gmail.com
040-5670257

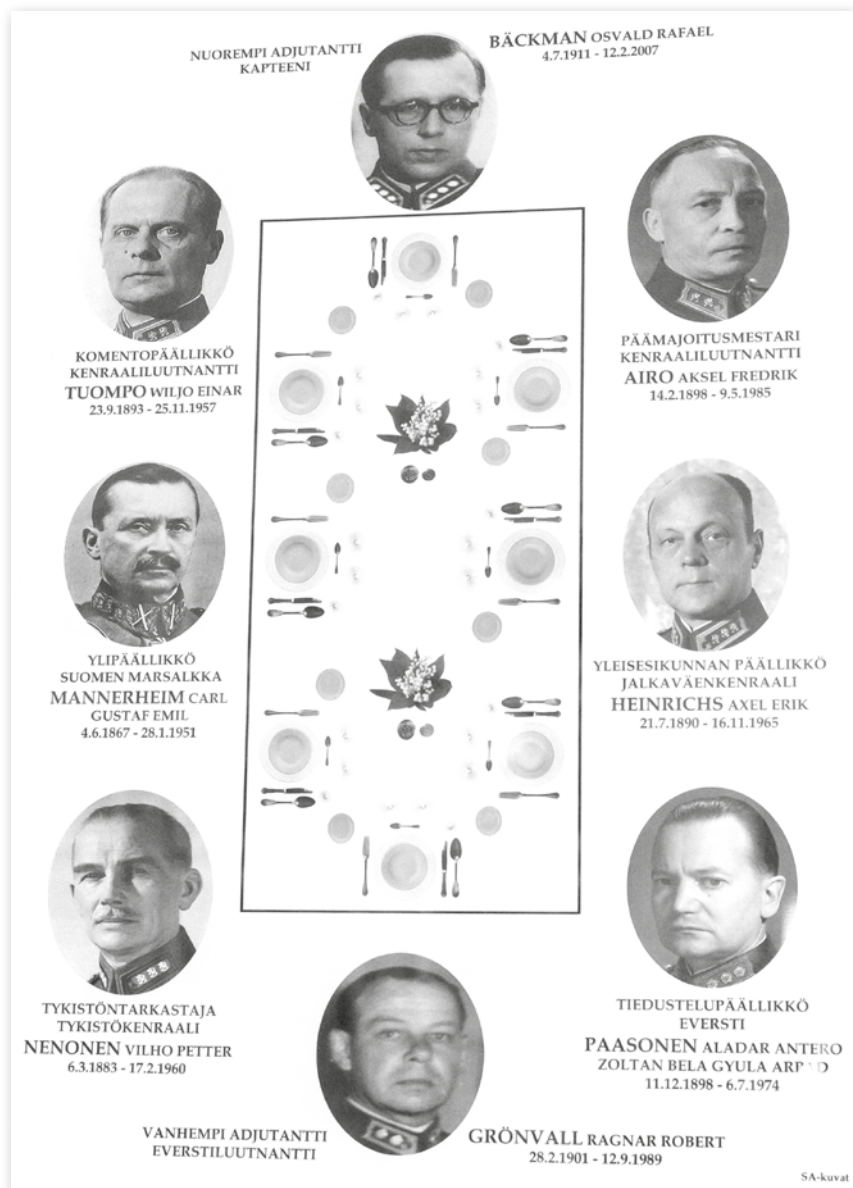
Marsalkka Mannerheimin pöydässä

Nimi Marskin Klubi sai alkunsa jatkosodan aikana, kun Päämaja vuokrasi kesäkuussa 1941 ylipäällikön, marsalkka Mannerheimin käyttöön osan Klubin ravintolasalista eteisineen. Lähes neljän vuoden ajan ylipäällikkö lähimpine alaisineen söi Klubilla lounaan ja päivällisen joka päivä Mikkelissä ollessaan.

Mannerheimin päivittäiseen ruokailuseurueeseen kuuluivat hänen lähimmät työtoverinsa. Yhtenä heistä oli myös tykistön tarkastaja, kenraali **Vilho Nenonen**. Ateriat aloitettiin täsmällisesti. Useimmiten ruokana oli tavallista savolaista arkiruokaa jos ateriaan ei osallistunut arvovieraita. Alkupalana saattoi olla kylmää kalaa ja karjalanpiirakoita. Lounas aloitettiin aina tasan kello 12.30, ja päivällinen tarjottiin 19.30. Marski saapui Päämajasta Klubille aina jalkaisin adjutanttinsa seurassa. Varmasti tunnetuin marskin pöydän tuotteista on marskin ryyppy, jonka Mannerheimin adjutantti **Ragnar Grönvall** sekoitti akvaviitista, vermutista ja ginistä. Tsaarinarmeijan tapaan ryyppy tarjottiin jääkylmänä ja pipripintaisena. Ryyppy niin sanotusti puraistiin kolmessa osassa. Ryyppyn yhteydessä ei pidetty puheita eikä lausuttu mitään toivotuksia. Jos joku vieraista erehtyi kumoamaan ryyppyn kerralla, antoi Mannerheim merkin ja lasi täytettiin uudelleen.

Istumajärjestys tarkoin määritelty

Kalaa ja nimenomaan kuhaa ja muikkuja oli tarjolla usein ja kenraali Nenosen erityistä herkkua oli kalan pää. Sen sijaan Nenonen kieltäytyi ryyppystä sekä kaurapuurosta, jota toisinaan tarjottiin väliruokana, Mannerheimilla kun oli usein vatsavaivoja monien muiden terveysongelmien lisäksi. Pöytäkeskustelun aloitti aina

Mannerheimin päivittäinen pöytäseurue jatkosodan aikaan Mikkelin Klubin ateriolla on nähtävissä seinälle ripustetusta kuvasta.

Mannerheim ja jos hänellä oli syystä tai toisesta huono päivä niin ruokailu tapahtui hiljaisuuden vallitessa. Yleinen keskustelun aloitus saattoi olla Mannerheimin tokaisu oikealla puolellaan istuvalle Nenoselle: "No herra kenraali mitä päivän lehdet

tänään kirjoittavat?" Ruokailu ja Nenosen kanssa seurustelu ja sutkauttelu olivatkin Marskille virkistäviä pitkien työrupeamien välillä.

TEKSTI JA KUVA: **Sirkka Ojala**

Ryhmämatka Liepajaan 12.–15.2.2018 • Vaihtoehto A (lentäen)

Matkan asiantuntijaoppaana toimii prikaatikenraali Asko Kilpinen, Vastuullisena matkanjärjestäjänä Vihdin Liikenne Oy / VL-Matkat, rekisteritunnus 4074/00/MjMv

12.2. MAANANTAI

- 10.15 Kokoontuminen Helsinki-Vantaan lentoasemalla Terminaali 2:ssa, jossa VL- Matkojen opas odottaa ryhmäläisiä. Hänet tunnistaa Vihdin Liikenne- VL- Matkat- kyltistä. VL-Matkat hoitaa menomatkan lähtöselvityksen jo edeltä, joten opas jakaa boarding-kortin ja lentolipun paluuta varten. Tämän jälkeen matkatavarat voi jättää baggade-tiskille ja siirtyä turvatarkastukseen.
- 12.45 Finnairin lento Riikaan lähtee.
- 13.50 Saapuminen Riikaan.. Ruokailu / kahvimahdollisuus lentoasemalla tai sen läheisyydessä.
- 15.00 Siirtyminen Vihdin Liikenteen bussiin ja ajo Liepajaan. 220 km.
- 18.00 Saapuminen Liepajaan. Majoittuminen hotelli Amritaan****
- 19.00 Kiertoajelu. Lyhyt tutustuminen kaupungin keskustaan
- 20.00 Illallinen hotellissa tai kaupungilla.

13.2. TIISTAI

- Aamiainen hotellissa
- 09.00 Kiertoajelu. Tutustuminen jääkärikohteisiin
- 10.30 Paluu hotelliin Omaa aikaa,
- 12.00 Jääkäriliike 100 vuotta. Pääjuhla Pyhän kolminaisuuden kirkossa.
- 14.00 Tutustuminen jääkärinäyttelyyn. Muuta ohjelmaa ja vapaa aikaa
- 19.00 Illallinen hotelli Livassa

14.2. KESKIVIIKKO

- Aamiainen hotellissa.
- 08.00 Lähtö hotellista ja ajo Aprikkeen. Käynti Mannerheimille kuuluneessa kartanossa, joka toimii nykyisin kouluna. Kartanon ullakkokerroksessa on kotiseutumuseo, jossa on Mannerheimin muistolle omistettu huone.
- Ajo Kuldikken kautta Riianlahdelle jääkäreitten hauta- ja taistelupaikoille.
- Kukkien lasku Smardenissa pioneerijääkäreiden muistopatsaalle. Pystytetty v. 2015.

- 15.30 Saapuminen Riikaan, Omakustanne lounas Lidossa
- 17.00 Majoittuminen hotelli Avaloniin****.
- 18.15 Halukkaille järjestetään Oopperan ohjelmistosta riippuen ooppera- tai baletti-ilta.

15.2. TORSTAI

- 07.00 Aamiainen hotellissa
- 08.20 Lähtö hotellista ja ajo Riian lentoasemalle
- 11.05 Lento Helsinkiin
- 12.15 Laskeutuminen Helsinki – Vantaan lentoasemalle..

Matkan hinta on 698 € per henkilö kahden hengen huoneessa, kun osallistujia on vähintään 35 Yhden hengen huoneen lisämaksu on 78 €.

Hintaan sisältyy:

- Finnairin lento meno/paluu Helsinki – Riika
- ohjelman mukaiset kuljetukset
- lentokenttävero
- 3 yötä aamiaisella hotelli (Amrita Liepaja 12. ja 13.2. ja Riikassa hotelli Avalon 14.2.)
- illalliset 12.2. ja 13.2
- asiantuntijaoppaan palvelut
- pääsymaksu Aprikken kartanoon.

Hintaan ei sisälly:

- laskutuslisää 5 € lasku
- matkavakuutusta, suosittelemme sellaisen vakuutuksen ottamista, joka sisältää perusturvan sairauden varalta.

Sovellamme Vihdin Liikenne Oy:n erityisehtoja matkan peruuttamistilanteessa

Matkalle mukaan passi tai poliisin matkustamista varten myöntämä henkilötodistus

Ystävällisin terveisin Vihdin Liikenne Oy VL- Matkat
Puh: 09 444774
sähköposti: myynti@vihdinliikenne.fi

Ryhmämatka Liepajaan 12.–15.2.2018 • Vaihtoehto B (bussilla)

Matkan asiantuntijaoppaana toimii prikaatikenraali Asko Kilpinen, tarvittaessa toisena oppaana kenrli Pentti Lehtimäki. Vastuullisena matkanjärjestäjänä Vihdin Liikenne Oy / VL-Matkat, rekisteritunnus 4074/00/Mj Mv.

12.2. MAANANTAI

- 06.30 Kokoontuminen Länsiterminaali 2:ssä sen ensimmäisessä kerroksessa, jossa VL-Matkojen edustaja jakaa laivakortit ja antaa matkaohjeita. Hänet tunnistaa VL-Matkat kyltistä. Matkatavarat voidaan viedä bussiin jo Helsingissä. Vihdin Liikenteen bussi seisoo Terminaali 2:n edessä olevalla pysäkki-alueella. Huom. passi tai henkilötodistus on oltava mukana myös laivalla.
- 07.30 Tallinkin Star Europa lähtee Tallinnaan
- 09.30 Tulo Tallinnaan ja ajo Vihdin Liikenteen bussilla Riikan L-asemalle. 310 km
- 17.25. Lentäen saapuneiden nouto lentoasemalta bussiin ja ajo Liepajaan 220 km
- 20.00 Majoittuminen Liepajassa hotelli Amritaan**** tai Livaan
- 20.30 Illallinen hotelli Livan ravintolassa.

13.2. TIISTAI

- Aamiainen hotellissa
- 09.00 Kiertoajelu. Tutustuminen jääkärikohteisiin
- 10.30 Paluu hotelliin Omaa aikaa,
- 12.00 Jääkäri liikkeen 100 vuotisjuhla
- 14.00 Tutustuminen jääkäri näyttelyyn
Muuta ohjelmaa ja vapaa aikaa
- 19.00 Illallinen kaupungilla tai hotellissa

14.2. KESKIVIIKKO

- Aamiainen hotellissa.
- 08.00 Lähtö hotellista ja ajo Aprikkeen. Käynti Mannerheimille kuuluneessa kartanossa, joka toimii nykyisin kouluna. Kartanon ullakkokerroksessa on kotiseutumuseo, jossa on Mannerheimin muistolle omistettu huone.
Ajo Kuldikken kautta Riianlahdelle jääkäreitten hauta- ja taistelupaikoille.
Kukkien lasku Smardenissa pioneerijääkäreiden muistopatsaalle. Pystytetty v. 2015.
- 15.30 Saapuminen Riikaan, Oma kustanteinen lounas Lidossa
- 17.00 Majoittuminen hotelli Avaloniin****
- 18.15 Halukkaille järjestetään Oopperan ohjelmistosta riippuen ooppera- tai baletti-ilta.

15.2. TORSTAI

- 07.00 Aamiainen hotellissa
- 08.20 Lähtö hotellista ja ajo Riikan Lentoasemalle, jonne jätetään lentäen kulkevat.
- 09:00 Käynti Riikan vanhalla torilla
- 10.30 Lähtö Tallinnaan. Matkalla pysähdytään Saulkrastissa Liettuaassa suomalaisen siirtolennolla olleen pommikoneen putoamispaikalla, jonne on pystytetty muistomerkki.
- 12.30 Kahvi/lounas mahdollisuus Latvian – Viron raja-aseamalla.
- n.17.30 Saapuminen Tallinnan satamaan
- 18.30 Bussin laivaus
- 19.30 Tallinkin alus lähtee Helsinkiin.
- 21.30 Saapuminen Länsiterminaaliin.

Matkan hinta on 485 € per henkilö kahden hengen huoneessa, kun osallistujia on vähintään 30. Yhden hengen huoneen lisämaksu on 78 euroa.

Hintaan sisältyy:

- ohjelman mukaiset kuljetukset Vihdin Liikenne Oy:n bussilla
- edestakainen laivamatka kansipaikoin.
- laiva-aamiainen 12.2,
- 2 yötä aamiaisella Liepajassa hotellissa Amrita tai Liva ja yksi yö aamiaisella Riikassa hotellissa Avaloonin.
- illalliset 13.2 ja 14.2
- asiantuntijaoppaan palvelut.
- pääsymaksut Aprikken kartanoon.

Hintaan ei sisälly:

- laskutuslisää 5 € lasku
- matkavakuutusta, suosittelemme sellaisen matkavakuutuksen hankkimista, johon sisältyy perusturva sairauden sattuessa.

Sovellamme Vihdin Liikenne Oy:n erityisehtoja matkan peruuttamistilanteessa

Matkalle mukaan passi tai poliisin matkustamista varten myöntämä henkilötodistus

Ystävällisin terveisin Vihdin Liikenne Oy VL- Matkat
Puh: 09 444774
sähköposti: myynti@vihdinliikenne.fi

Talvisodan kenttäarmeija sai arvosanaksi 8,3

Finnish Military Effectiveness in the Winter War 1939–1940

Pasi Tuunainen

266 sivua.

Palgrave Macmillan 2016

Talvisodan päättymisestä tulee kulu-neeksi 76 vuotta. Se on yksi tarkimmin tutkittu sota, sillä siinä oli tulos vas-toin kaikkia oletuksia, se hämmästytti maailmanlaajuisesti. Sotilaallisesta vai-kuttavuudesta talvisodassa ei ole tehty tutkimusta. Sille on ollut selvä tilaus.

Julkaisuajankohtakin sattuu erinomai-sesti juhluvuotemme teemaan.

Sotahistorian dosentti Pasi Tuunaisen kirja antaa erittäin kattavan analyysin talvisodan sotilaalliseen menestykseen johtavista tekijöistä. Tarkastelukulma on mielenkiintoinen sen vuoksi, että erittäin tiiviissä muodossa teoksessa va-lotetaan kuinka onnistuttiin strategisen tason, operatiivisen tason ja taktisen tason synergiassa toisiinsa nähden. Täy-densivätkö ne toisiaan ja miten hyvin sodanjohto oli määrittänyt tavoitteet ja resurssit siten, että operatiivisella ja taktisella tasolla oli edellytykset toimia tilanteen mukaan, Voitto on tietenkin taistelun, mahdollisen rauhan tai vastus-tajan valtion tai sen osan miehittämisen lopputulos, mutta se ei kerro kuinka vaikuttava miehitystä vastustavan maan armeija on ollut. Sotilaallisen voiman vaikuttavuudella luodaan kynnys, jonka määrällisesti vahvempi armeija joutuu ottamaan huomion.

Kirjassa on erinomainen yhteenveto, jossa tutkija on tarkastellut aihettaan 26 kriteerin avulla. Kysymykset noudattavat kansainvälisen tutkimuksen mukaista teoriaa ja käytäntöä. Arvion yhteenveto eri tekijöistä on taulukoitu asteikolla 4-10. Arvosanat on annettu poliittisesta,

strategisesta, operatiivisesta ja taktisesta vaikuttavuudesta sekä kaikkien näiden keskiarvo. Arvioinnin perusteella Suo-men kenttäarmeijan suoriutumisarvo-sojan keskiarvoksi tuli 8,3.

Olennaista oli, että suomalaiset hyödynsivät resurssinsa tehokkaasti, asettivat omat vahvuutensa vastustajan heikkouksia vastaan sekä kykenivät tuottamaan sille suuria tappioita ja mini-moimaan omat menetyksensä. Suomen suurimmat vahvuudet olivat erityisesti taidollisia ja tahtoon liittyviä. Korkeim-mat arvosanat tulivat myös taktisen ja operatiivisen tason vaikuttavuudesta. Kun näillä tasoilla pystyttiin tuottamaan tappioita, se vaikutti oleellisesti sodan positiiviseen lopputulokseen vaikka ylimmän tason tekijöiden arvosanat olivatkin huonommat.

Laaja-alainen englanninkielinen te-os, joka on saatavilla myös sähköisessä muodossa, on tarkoitettu selvästi yleisen teoreettisen pohdiskelun lisäksi opetus-työhön ja se täydentää erinomaisesti ulkomaisten tutkijoiden talvisodasta saatavissa olevaa materiaalia.

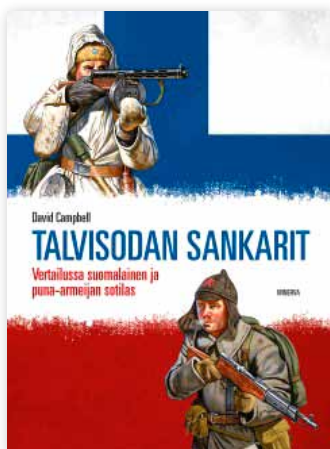
TEKSTI: **Ossi Kettunen**
eversti evp.

JÄÄKÄRIPUUKKOJA jälleen saatavissa

Perinteisiä jääkäripuukkoja on jälleen saatavissa kansliasta. Lisäksi Järvenpään valmistaman teräseen hinta on 70 euroa.

Populaari talvisota-kuvaus anglosaksiselle yleisölle

Talvisodan sankarit; vertailussa suomalainen ja puna-armeijan sotilas

David Campbell

144 sivua. Minerva 2017

Kirjan suomalainen nimi on hiukan harhaanjohtava käännös alkuperäisestä englanninkielisestä alkuteoksesta "Combat: Finnish Soldier vs Soviet Soldier – Winter War 1939-40.

Suomalaiselle lukijalle ei kirjassa yllätyksiä ole. Kiintoisinta on nähdä, millaisessa muodossa talvisota anglosaksilaiselle yleisölle tarjotaan. Brittiläinen Orspray-kustantamo on tehnyt kymmeniä sotakirjoja. Ne ovat melko suppeita ja populaareja, mutta kuitenkin asiallisia sotakuvausia.

Talvisodasta on otettu malleiksi Taipale, Raatteen tie ja Summa. Esimerkit on hyvin valittu. Taipaleessa rintama kesti koko talvisodan ajan. Raatteessa puna-armeija kärsi kaikkialla maailmassa sotataidon harrastajille tunnetun Raatteen tien taistelun. Kevyesti varustetut suomalaiset joukot tuhosivat täysin

puna-armeijan 44. divisioonan, joka sattui olemaan ukrainalainen.

Summa taas on hyvä esimerkki hyökkäyksestä, joka neuvostoliittolaisten pitkällisen massiivisen tulen ja joukkojen käytön jälkeen johti läpimurtoon.

Orspreyn kirjoissa on hyvät kartat, mikä ei ole mikään sääntö angloamerikkalaisessa sotakirjallisuudessa. Asiantuntemusta todistaa myös kuvateksteissä yksilöidyt tiedot aseista ja varusteista. Erikoisuus ovat moniväriset dramaattiset piirroskuvat, joissa niissäkin ovat faktat paikallaan.

Jukka Knuuti

Operaatio Barbarossa ruotsalaisen kuvaamana

Operaatio Barbarossa 1941

Christer Bergström

304 sivua. Koala 2016

Ruotsalaisilla on tapana kirjoittaa toisen maailmansodan yleistä kulkua uusiksi kai sen vuoksi, ettei heillä ei ole ollut

omaa sotaa, mistä kirjoittaa. Bergström luo aika naturalistisen kuvan Operaatio Barbarossan alkuvaiheista, eli vuoden 1941 aikana. En ole aiemmin lukenut, kuinka kovilla saksalaisjoukot olivat tuon tuostakin jo sodan ensi päivästä alkaen. Vaikka eteneminen oli joskus käsittämättömän nopeaa, olivat saksalaiset välillä perikadon partaalla neuvostojoukkojen yllättävien vastaiskujen edessä. Saksan legendaarisille panssarivoimille raskas KV-1 Klim Vorosilov oli aivan ylivoimainen vastustaja. Myöskään aiemmin ole tullut silmiini, kuinka ratkaiseva osa taisteluissa oli ilmavoimilla, puolin ja toisin

Kirjoittaa lupaa johdannossa korjata liikkeellä olevia vääriä tietoja. Yksi tällainen on käsitys siitä, että Stalin olisi lamautunut täysin Barbarossan ensimmäisinä päivinä. Bergström todistaa päinvastaista.

On kiintoisaa, että Bergström kirjoittaa varsin laajasti myös Suomen osuudesta sotaan. Yleensä Suomen osuus kansainvälisissä esityksissä on alaviitteen luokkaa, talvisotaa ehkä lukuun ottamatta. Kirjoittaja keskittyy kuitenkin turhankin paljon Oula Silvennoisiin ja muihin Suomen syyllistäjiin.

Kirjan suuri formaatti(22 x 30) aiheuttaa sen, että 300 kahdelle palstalle painettua sivua vastaa hyvinkin tuhatta normaalisivua. Notkealla kielellä kirjoitettu kirja on kovasti muutaman iltapuhteen arvoinen.

Jukka Knuuti

Tarkistakaa faktat

Faktat tiskiini

Suomalaisen faktantarkistuksen käsikirja

Tuomas Muraja

191 sivua. Tammi 2016

Faktat tiskiini kertoo faktantarkistuspalvelu Faktabaarista, sen synnystä ja toiminnasta. Elämme informaatiotulvan aikaa ja vaikka ihmiset ovat yleensä aiempaa kriittisempiä, voi tässä informaatioähkyssä moni asia jäädä kuvitelmiin

ja luulon varaan, joita sitten kerrotaan tosina. Varsinkin sotien aikana, erilaisten ideologioiden kamppaillessa vallasta ja nyttemmin EU-asioista ja Euroopan pakolaispolitiikasta on julkaistu runsaasti uutisia, jotka ovat sittemmin osoittautuneet paikkansapitämättömmiksi. Edes se, että uutinen julkaistaan valtakunnallisessa mediassa, ei takaa tietojen luotettavuutta.

Viime vuosina on otettu käyttöön termi vale uutinen. Vale uutinen on uutinen, jossa tarkoitus on johdattaa lukijan ajatukset tiettyyn suuntaan tai häivyttää oikea tieto. Tähän voidaan pyrkiä erilaisilla sopivilla kiertoilmauksilla ja painotuksilla. Painottamalla vähemmän olennaisia asioita voidaan lukija johdattaa varsinaisesta ongelmasta pois. Vertaillaan asioita siten, että alkuperäinen ongelma häipyä ja huomio kiinnittyy muuhun asiaan. Termeillä kikkailu ja vääränlainen vertailu saa lukijan kuvittelemaan aivan muuta kuin mikä on alkuperäinen ongelma.

Murajan kirja nostaa esille myös esimerkkejä lähinnä vaalien alla tulleista väitteistä ja niiden todenperäisyydestä.

Suomen sotilas on kertonut 100-vuosisjuhlakautenaamme jääkäreistä enemmän kuin mikään muu media. Sen numerossa 2/2017 oli 20 sivun artikkeli teemasta jääkärit rintamalla. Lehti julkaisee laajaa juttusarjaa jääkäreistä. Se alkoi numerosta 3/2015, joka sisälsi 14 sivun tarinan Pfadfinder-kaudesta. Sarja jatkui numerossa 3/2016, jolloin kerrottiin 20 sivulla pataljoonan koulutusjaksosta. Tarinasarjan neljäs osuus julkaistaan loppuvuodesta, jolloin teemana on jääkäreiden Libau-aika rintamajakson ja kotiinpaluu välillä. Lehden kolumneissa on etsitty jääkäreillemme verrokkeja muista maista, mutta ei ole sellaisia löydetty. Toinen kolumni käsittelee jääkärikenraali Juho Heiskasta ja

Mielenkiintoista, että nämä esimerkit eri väitteiden todenmukaisuudesta sisältävät sopivia painotuksia. Termeillä saivartelu, luvuilla ja diagrammeilla kikkailu sekä omia tarkoituksia tukeva vertailu saa asian näyttämään, miltä halutaan. Tavalliselle veronmaksajalle on aivan sama, maksaako jonkin kustannuksen joku virasto tai maksetaanko avustukset jonkin maan sijasta jollekin rahastolle ja onko maksu suoritettu takuuta vastaan, koska viimekädessä maksaja on veronmaksaja ja sitä maksettua rahaa ei tule todennäköisesti enää näkymään.

Kaikkea mediaa tulee tulkita kriittisesti, koska puolueetonta mediaa ei ole. Kaikella uutisoinnilla on tarkoitusperänsä. Vale uutiset eivät enää ole vain "keltaisen lehdistön" ja keskustelupalstojen yksinoikeutta. Myös valtakunnallisilla medioilla ja puolueettomalla lehdistöllä on omat intressinsä. Sama asia voidaan ilmaista monella eri tavalla. Tämä on kriittisen lukijankin muistettava.

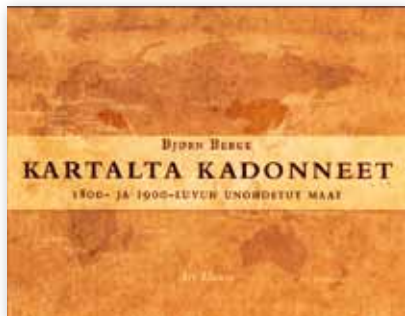
Pasi Pulju

hänen huippujännittävää jääkärikautaan. Hän oli mukana kesäkuussa 1916, Kilpisjärven pamauksessa. Hänestä katterijääkäri, kun hänet vangittiin 1917 ärväystehtävissä. Vapauduttuaan hän palasi ja palasi kotiin aselaiva Equityn mukana. Mutta miksi tiedämme Juho Koivistosta niin vähän? Mannerheim hyllytti hänen talvisodan alkupäivinä Laatokan Karjalassa tapahtuneen epäonnistuneen operaation jälkeen.

Miksi Suomen sotilas kirjoittaa niin paljon jääkäreistä. Lähinnä sen vuoksi, että päätoimittaja Jaakko Puuperä arvostaa jääkäri liikettä ja allekirjoittanut on lehden avustaja.

Jukka Knuuti

Kartalta kadonneet valtiot

Kartalta kadonneet

1800- ja 1900-luvun
unohdetut maat

Björn Berge

236 sivua. Art House 2016

Teos käsittelee viittäkymmentä 1800- ja 1900-lukujen lyhytaikaisia valtioyritelmiä tai muita enemmän tai vähemmän

itsehallinnollisia alueita ympäri maailmaa. Yhteistä näille maille ja alueille on se, ettei niitä enää ole sellaisenaan olemassa. Alueet käydään läpi aikalaiskirjoittajien, postimerkkien ja historiankirjoittajien tekstien avulla. Ehtona maan ottamiseksi kirjaan on ollutkin siellä julkaistu postimerkki.

Alueet ovat voineet olla kahden valtion tavoittelemissa poliittisesti tai sotilaallisesti merkittäviä kohteita, yksittäisten utopistien kokeiluja, aseellisten selkkauksen seurauksena syntyneitä tai raadollisesti raaka-ainevarastoja. Osa alueista säilytti asemansa vain joitakin viikkoja, osan sinnitellessä satakin vuotta. Moni kuvittelisi suurimman osan teoksessa käsitellyistä maista mielikuvitusvaltioiksi. Nimet Labuan, Iquique, Mafeking tai Batumi ovat suurimmalle osalle lukijoista täysin vieraita. Tunnetumpia paikkoja sen sijaan olivat Schleswig, Oranjen

vapaavaltio, Danzigin vapaakaupunki, Itä-Karjala, Mantsukuo tai Biafra.

Bergen teos on mielenkiintoinen, mutta jää suppeaksi pintaraapaisuksi kartalta kadonneista maista. Se on kuin vanhan postimerkkikansion selailua, Tintin seikkailujen lukemista tai Indiana Jones -elokuvien katsomista. Vastavankalaita alueita on ollut ja on edelleenkin paljon. Esimerkiksi nykyinen Saksa oli Wienin konferenssin jälkeen jakautuneena yli kolmekymmeneksi pikkuvaltioksi. Maailmankartta ei ole vielä valmis. Neuvostoliiton hajoamisen ja Jugoslavian sisällissodan seurauksena Euroopan kartta piirrettiin uudestaan. Tšekkoslovakia jakaantui rauhanomaisesti eikä Etelä-Sudanin valtion synnystäkään ole kovin kauaa. Aika näyttää mitä kartalta katoaa.

Pasi Pulju

Mannerheim hyvässä seurassa

Gustaf Mannerheim I strid

Andra världskriget generaler

Steven J. Zaloga

70 sivua. Informationsutvecklarna
förlag AB 2015

Ruotsalaiskustantaja on kääntänyt brittiläisen Orspreyn julkaisuista kymmenen kirjan sarjan, mitkä se on julkaissut nimellä "Andra världskrigets generaler". Mannerheim on päässyt mukaan tähän sarjaan ja itse asiassa varsin hyvään seuraan. Kaikki muut kenraalit ovat tunnettuja rintamakomentajia. Lisäksi heistä puolet on saksalaisia. Tässä miehet aakkosjärjestyksessä: Omar Bradley, Heinz Guderian, Albert Kesselring, Erich von Mannstein, Walter Model, Bernard Montgomery, Erwin Rommel, George Patton, Georgi Zukov.

Mannerheim on tuskin päässyt listalle nerokkaana strategina, vaan muuten merkittävänä sotilaana. Pystyihän hän johtamaan Suomen läpi lähes täysin mahdollottomien sotatapahtumien.

Kirjan sisältö on asiallisesti esittelevää tekstiä ilman erityistä analysointia. Rat-sastusretki halki Aasian kuvataan laajasti hyvän kartan kera. Zalogan harrastuneisuudesta kertoo kuvituksena oleva piirros Tali-Ihantalan taistelusta. Kuva on hyvin tunnettu mm. sen vuoksi, että se ei kerro todellisesta taistelusta, vaan on valokuvaajan järjestämä tilanne. Mutta kuvatekstissä tiedetään yksityiskohtaisesti esitellä kuvan pst-tykki. Se on PaK 97/38, jossa saksalaisen 50 mm:n pst-tykin lavetille on asennettu ranskalaisilta sotasaaliiksi saatu 75mm:n kanuuna, joka meillä sai lempinimen mulatti.

Jukka Knuuti

Oivallinen tiivistelmä maailman sukellusveneistä

Maailman parhaat sukellusveneet kautta aikojen

David Ross

219 sivua. Minerva 2017

David Ross on merenkulun ja raideliikenteen historiaan erikoistunut kirjailija. Kirjan alkusanoissa hän tuo esiin

sen, ettei sukellusveneitä ensi alkuun arvostettu, eikä niille annettu aluksi nimiäkään. Nykyisin niistä on tullut kyvykkäimpiä ja pelätyimpiä sotakoneita. Erittäin mielenkiintoista oli myös lukea lyhyt katsaus vedenalaisten laitteiden kehitymisestä toimiviksi sukellusveneiksi. Maailman ensimmäinen taistelussa upotuksen tehnyt sukellusvene oli Yhdysvaltojen sisällissodassa toiminut Hunley.

Kirjan esitellään 52 kaikkien aikojen tärkeintä sukellusvenetyyppiä. Se sisältää ensimmäisen- ja toisen maailmansodan kehittyneempien alusten ja nykyaikaisten ydinvoimalla toimivien alusten tiedot. Joidenkin alusten kohdalla kuvataan tärkeitä historiallisia voittoja, insinööritaidon taidonnäytteitä tai suuriakin tappioita.

Kirjan rakenne on todellakin lukijaystävällinen. Jokaisesta aluksesta on selkeät, värilliset ja yksityiskohtaiset rakennekuvat, eikä teknisiä tietoja ole sotkettu

tekstin sekaan, vaan ne on koottu omiksi laatoiksi. Jokaisesta aluksesta on myös aitoja valokuvia, joko palvelusajalta tai rakennusvaiheista.

Aluksista on mielenkiintoisia tekstejä, joissa kuvataan mm. niiden suunnittelu- ja hankintavaiheita, niiden tehtäviä palveluajoilta. Teksti on jännittävää ja paikoitellen tarkkaa kuvausta tapahtumista aluksella. Kirjassa otetaan esille myös sukellusveneiden kehitymisestä johtuvat suunnattomat kustannukset. Tekniikan nopea vanheneminen ja uudistumisen pakote tuo yhä uudelleen ja uudelleen lisää haasteita. Sukellusveneiden kehittyessä, myös niiden torjuntatekniikka kehittyy.

Kirja on oivallinen tiivistelmä sukellusveneiden teknillisestä kehitymisestä ja aikansa sukellusveneiden kyvyistä ja tilanteista taistelukentillä!

Aleksander Ehrnrooth

OSASTOJEN YHTEYSHENKILÖT

Osasto

Etelä-Karjala
Etelä-Pohjanmaa
Helsinki-Uusimaa
Kainuu
Kanta-Häme
Keski-Suomi
Kuopio
Kymenlaakso
Lappi
Länsi-Pohja
Oulu
Pirkanmaa
Päijät-Häme
Satakunta
Vaasa
Varsinais-Suomi

Nimi

Ignatius Jorma K.O.
Passi Juhani
Hakkarainen Arno
Kinnarinen Tero
Kiviniemi Pertti
Mäntylä Erkki
Ryhänen Seppo
Mikkonen Paavo
Aherto Markku
Hiukka Pentti
Puonti Pertti
Tulosmaa Timo
Iisakkala Ari-Ilmari
Wolff Martin
Forssten Brage
Vuontela Kyösti

Puhelin

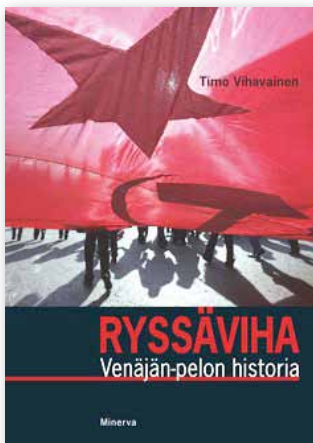
040 503 6499
050 322 3469
050 383 5486
050 496 6456
0400 846 956
040 151 3123
050 440 9833
044 550 9375
0400 823 520
040 593 9082
040 744 0565
0500 761 676
0400 593 727
050 599 0269
0500 910 402

Sähköposti

jorma.ignatius@iki.fi
juhani.passi@netikka.fi
arno.hakkarainen@gmail.com
tero.kinnarinen@gmail.com
perttikivi@hotmail.com
erkki.mantyla61@gmail.com
seppo.k.ryhanen@gmail.com
paavo.mikkonen@pp.inet.fi
markku.aherto@pp.inet.fi
pentti.hiukka@pp2.inet.fi
pertti.puonti@gmail.com
timo.tulosmaa@outlook.com
a-i.iisakkala@phnet.fi
martin.wolff@wolff.fi
brage.forssten@elisaneet.fi
kyosti.vuontela@gmail.com

Ryssäviha siivitti jääkärien uskoa!

Ryssäviha

Venäjän-pelon historia

Timo Vihavainen

322 sivua. Minerva 2014

”Syvä iskumme on/viha voittamaton/meil’ armoa ei kotimaata/koko onnemme kalpamme kärjessä on/mi katkovi kahleitansa/ei ennen uhmamme uupua voi/kuin vapaa on Suomen kansa”.

Meille kaikille tuttu ja syvimpiä isänmaallisia tuntojamme herättävä Sibeliuksen Jääkärimarssi ei ole meille rakas yksin melodisesti vaan myös Heikki Nurmion aina niin väkevästi puhutte-

levien sanojen takia.

Viha ei olekaan suinkaan aina negatiivinen tunne; kun se yhdistyy intohmoon, se antaa voimaa ja pitkäjännitteisyyttä. Jääkäriliikkeen produktiivinen, luova ja liikkeellepaneva voima oli positiivisessa mielessä siis viha yhdeltä osin, kun Venäjän sorto painoi päälle.

Oltiin perimmäisten kysymysten äärellä, kun jääkärit laittoivat itsensä täysin likoon ”voitto tai kuolema” –periaatteella. He olivat maanpettureita emämaan katsannossa eli vapaustaistelun epäonnistuessa heidän kohtalonsa olisi kuolema.

Kirjoittajan, professori Timo Vihavaisen mukaan Suomessa on tunnettu järjestelmällisesti russofobiaa/ryssävihaa ”maailman sivu”. Hän viittaa mm Matti Klingen tutkimuksiin siitä, että ryssävihaa alettiin lietsoa järjestelmällisesti 1920-luvulla.

Sivistyneistön parissa asiaa ajoi Akaateeminen Karjala-seura, jonka tavoitteena oli luoda yhtenäinen kansa ja pitää yllä Suur-Suomi ajatusta. Erityinen sivuansio kuuluu AKS:lle siitä, että se ”rekrytoi” miehiä reserviupseerikoulutukseen. Näiden tavoitteidenkin katalysaattoriksi sopi ryssäviha.

Suomella on ollut aihetta luovaan ryssävihaan ja ainakin Venäjän pelkoon. Muutama esimerkki: jo Ison vihan aikaan venäläiset surmasivat ainakin 5000 suomalaista. 1918 Lenin oli kauhean punakapinan ja kansallisen katastrofin primus motor punaisten kiihottajana ja aseistajana. Viime sodissa kaatui 94 000 suomalaista ja 100 000 invalidisoitui. Sotakorvauksina tehtiin ilmaiseksi mm 530 laivaa ja vietiin tavaraa niin paljon, että junavaunuista tulisi 3 600 km pitkä jontturi.

Lisäksi väitettiin, että Suomi aloitti ja Neuvostoliitto oli uhri. Viipurin läänin ja Petsamon menetys oli valtaisa tappio. Neuvostoliitto ei miehittänyt Suomea sotilaallisesti mutta henkinen miehitys siltä onnistui niin hyvin, että se jatkuu yhä eräin osin.

Venäjän tutkimuksen professorina toimineen Vihavaisen teos on todella antoisa Venäjä -lähde, joka avaa varmasti niin suurelle yleisölle kuin tutkijoillekin täysin arvaamattoman itänaapurimme sisintä olemusta vuosisatojen takaa nykypäivään saakka.

Kari Nummila

Perinneyhdistys on saanut joukon kirjalahjoituksia

Antti Rinta on lahjoittanut isänsä Jussi Rinnan päiväkirjan ja kuusi kappaletta Sotilaskäsikirjoja ja kolme muuta opaskirjaa.

Sami Sihvo on lahjoittanut 17 kpl. ”Jäger Blad” -lehteä”. Lehdet ovat vuodesta 1923 eteenpäin.

Risto Pohjanpalo lahjoitti yhdistyksen kirjastoon jääkäri-isoisältään periytynyttä jääkärikirjallisuutta.

Perinneyhdistys kiittää lahjoittajia.

Jääkäriin morsian

Keravan Ooppera juhlii 40-vuotista taivaltaan yhdessä 100-vuotiaan Suomen kanssa esittämällä jääkärivärinikki Sam Sihvon laulunäytelmän Jääkäriin morsian syksyllä 2017.

Jääkäriin morsiamen tapahtumat sijoittuvat vuoden 1917 Libauhun, missä jääkärit olivat sotilaskoulutuksessa vuosina 1917–1918. Koulutuksen ohella miehet joutuivat myös taisteluihin Saksan armeijan riveissä venäläisiä vastaan. Näytelmän tapahtumat sijoittuvat ravintola Kulta-ankkuriin ja se kertoo nuoren varsovalaisen tanssijattaren Sabinan ja suomalaisen jääkäriin Martin rakkautesta. Nuorten lempi kohtaa kuitenkin vastoinkäymisiä sodan melskeessä. Erytisesti hankaluuksia aiheuttaa petollinen paroni Lichtenstein, joka havittelee Sabinaa itselleen.

Ohjaus Timo Tirri, koreografia Sami Vartiainen, puvustus Hanna Karesjoki ja kapellimestari Iikka Kotaja. Rooleissa mm. Olli Tuovinen, Henrietta Grün, Kari Rissanen, Merja Halmetoja, Janne Näreranta, Jaana Alatalo, Kari Leskinen, Timo Suorto, Tuure Jauhiainen, Tero Alatalo ja Timo Salminen sekä Keravan Oopperan kuoro.

Helsinki-Uusimaa osasto on varannut ensi-iltaan lippuja meille jääkäriaatteesta innostuneille. **Liput maksavat 35 euroa** kappale ja ensi-ilta on **7.10.2017 kello 17**. Tilaisuus on Kerava-salissa, osoitteessa Keskikatu 3. **Ilmoittautumiset:** Annele Bystroff, annele.bystroff@gmail.com ja 0407256449, **viimeistään 1.9. mennessä**. Liput maksetaan yhdistyksen tilille, Nordea FI56 2263 2004 0030 79, lisätiedot-kenttään maksajien nimet.

Jääkäripataljoona 27 Vaasaan saapumisesta tulee vuonna 2018 kuluneeksi tasan 100 vuotta!

Tilattavissa JP27 Jääkäriinmerkillä
JÄÄKÄRI
 2018. 100V.
JUHLAMUKI
 Valkoinen/vihreä muki, numeroitu keräilyharvinaisuus.
 Hinta 20,00 € + postikulut.

Lataa juhlamukin tilauslomake www.jp27.fi -sivustolta.
 Tilaukset osoitteella: JÄÄKÄRIKANSLIA
 Pohjoisranta 20 A 3, 00170 Helsinki, puh/fax (09) 135 1009,
 e-mail: jaakarikanslia@kolumbus.fi

JÄÄKÄRIPATALJOONA 27:N PERINNEYHDISTYS

_____ ALAOSASTO

TILAUSLOMAKE JP27 2018. 100V. JUHLAMUKI

Hinta 20 euroa + postikulut

TILAAN MUKEJA _____ KPL

TILAAJAN NIMI _____

MUKIN/MUKIEN TOIMITUSOSOITE

KATUOSOITE _____

POSTINUMERO _____

POSTITOIMIPAikka _____

PUHELIN _____

SÄHKÖPOSTI _____

PALAUTTAKAA TILAUSLOMAKE OSOITTEELLA:

JÄÄKÄRIKANSLIA, Pohjoisranta 20 A 3, 00170 HELSINKI

tai sähköpostitse: jaakarikanslia@kolumbus.fi

JÄSENPALVELUN MYYTÄVÄT TUOTTEET

	Hinta		Hinta
Kortit			
Uudistettu jääkärilippu	1,00	Jääkärien testamentti Suomen nuorisolle	6,00
Jääkärilippukortti	1,00	Hohenlockstedt 100 v juhlamitali	20,00
Jääkärilippukortti 2-os. + kuori	1,50	Jääkärit DVD – YLE:n draamadokumentti	27,00
Jääkärikunniamerkki	1,00	CD-ROM Virtuaalijääkärit	25,00
Jääkärien tulo Vaasaan	1,00	Fallna för friheten -medalj	8,50
Onnittelukortti jääkärimerkillä + kuori	1,00	Jägarens väg	3,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva	1,00	Jääkärien elämäntyö – Itsenäisyyden puolesta, julkaisu (Kielet: suomi, ruotsi, saksa, englanti ja latvia)	10,00
Vaasan jääkäripatsas talvikuva 2-os. + kuori	1,50	Hopeiset 27-kalvosinnapit	150,00
Jääkäriilike 100 vuotta	1,00	Hopeinen 27-riipus ketjulla	150,00
Jääkäriilike 100 vuotta 2-os. + kuori	1,50	Hopeinen 27 -kravattineula	150,00
Pakettikortti jääkärimerkillä	0,50	Hopeinen 27-rintakoru	150,00
Rovaniemen jääkäripatsas	0,20	Kirjeensulkijamerkki, (arkki sis 50 kpl)	2,50
Skangal-Mangal tiellä + kuori	0,50	Kynttilä, Jääkärimerkillä	8,00
Suomen Jääkärit	1,00	Puukko Jääkärimerkillä	70,00
Vaasan jääkäripatsas	0,20	Suomen Jääkärien elämäkerrasto, I täydennysosa 1957	5,00
Wasserturm	0,20	Ur Jägarnas levand och gärning	5,00
Adressit			
Ilman tekstiä	10,00	Vain jäsenille	
Kansliasta kiirjoitettuna/toimitettuna	12,00	Perinneyhdistyksen jäsenmerkki	12,00
Laajempi tekstaus	13,00	Erillisillä hakemuksilla myynnissä	
Muut tuotteet			
Jääkäriilike 100 v 2014–2018		Jääkäripenoismerkki	80,00
postimerkki-arkki (10 kpl)	25,00	Jääkärihautamerkki	80,00
Jääkärilippupostimerkki -arkki (10 kpl)	25,00		

Tilaukset Jääkärikansliasta:

Pohjoisranta 20 A 3, 00170 HELSINKI
Puh. (09)135 1009, 050 377 8845 (myös tekstiviestit)
s-posti: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Toimitamme tuotteet kerran viikossa.

Hintoihin lisätään postikulut.
Yhteydenotot: jaakarikanslia@kolumbus.fi

PAROLE

www.jp27.fi

Päätöimittäjä – Chefredaktör

Jukka Knuuti
040 753 2751
jukka.knuuti@gmail.com
Taitto Kirsi Rasinen

Lehti ilmestyy 4 numeroa vuodessa
2016: maalisk., kesä-, syys- ja joulukuun
alussa. Hintaa 20 €/vsk
4 numeroa i året, 20 €/årg

Toimitusneuvosto – Redaktionsråd

Asko Kilpinen
Kari J. Talvitie
Kari Nummila

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ – JÄGARSTIFTELSEN

Puheenjohtaja – Ordförande

Pennanen Jukka

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Fagnäs Peter

Asiamies- Ombudsman

Eklin Jukka

Jäsenet – Medlemmar

Annala Jari

Heiskanen Kari

Hägglund Gustav

Kilpinen Asko

Kuljukka Antti

Lindberg Jarmo

Manninen Ohto

Sihvo Sami

JP27:n PERINNEYHDISTYS ry

FÖRENINGEN JB27:s TRADITIONER rf

Hallitus – Styrelse

Puheenjohtaja – Ordförande

Latikainen Pertti

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Hakkarainen Arno

Sihteeri – Sekreterare

Kiiski Tiina

Jäsenet – Medlemmar

Ignatius Jorma

Kinnarinen Tero

Miettinen Helena

Valtonen Vesa

Vuontela Kyösti

Wolff Martin

KANSLIA: Auki ma–to 10–14 Pohjoisranta 20 A, 00170 HELSINKI

KANSLI: Öppet må–tors 10–14 Norra Kajen 20 A, 00170 HELSINGFORS

Puhelin/telefax 09-1351009 telefon/telefax, gsm 050-377 8845, email: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Jääkärikanslia on suljettu kesällä **16.6. – 4.8.2017.**

Kiireettömät yhteydenotot voi lähettää sähköpostilla: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Kortesjärvellä löytyvät kaikki tärkeät palvelut samasta osoitteesta.
Kuva: Jukka Knuuti

